

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Jasmiina Käkelä ja Alisa Nauha

NETTIKIUSAAMINEN HAASTEENA SOSIAALISESSA MEDIASSA

Sosiaali- ja terveysala
2018

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Jasmiina Käkälä ja Alisa Nauha
Opinnäytetyön nimi	Nettikiusaaminen haasteena sosiaalisessa mediassa
Vuosi	2018
Kieli	suomi
Sivumäärä	47 + 5 liitettä
Ohjaaja	Ritva Alaniemi

Netin ja sosiaalisen median käyttö sekä sen mukanaan tuoma nettikiusaaminen on lisääntynyt. Nettikiusaaminen on netin välityksellä tapahtuvaa kiusaamista, jonka muotoja ovat esimerkiksi ilkeä ja pilkkaava kommentointi, juoruilu, salakuvaaminen ja sosiaalisessa mediassa olevien ryhmien ulkopuolelle jättäminen. Nettikiusaaminen herättää kiusatussa negatiivisia tuntemuksia, kuten ahdistusta, stressiä tai äärimmäisissä tapauksissa itsetuhoisuutta. Vaikutusten on tutkittu olevan jopa pahempia kuin perinteisen koulukiusaamisen. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli karsoittaa nettikiusaamista ilmiönä ja tavoitteena oli tuottaa tietoa sen yleisyydestä ja muodoista, jotta siihen olisi helpompi puuttua.

Opinnäytetyö toteutettiin Merenkurkun koulussa ja kohderyhmäksi valikoitui 8.-luokkalaiset nuoret, joita oli yhteensä 128. Tietojen keräämiseen käytettiin puolistrukturoitua kyselylomaketta, jonka opinnäytetyöntekijät olivat laatineet. Kyselylomake testattiin ennen varsinaista kyselyn toteuttamista. Kyselylomakkeista saadut tulokset analysoitiin SPSS-tilasto-ohjelmaa apuna käyttäen sekä induktiivisen sisällönanalyysin periaatteilla.

Kyselylomakkeista kävi ilmi, että yli puolet nuorista käytti nettiä yli 4 tuntia päivässä. Sekä tytöt että pojat olivat joutuneet kiusatuiksi ja olleet kiusaajia, eikä suuria sukupuolten välisiä eroja löytynyt. Sovelluksia, joissa kiusaamista yleisimmin tapahtui, olivat Whatsapp, Instagram, Youtube ja Snapchat. Nettikiusaaminen ilmeni useimmiten pilkkaavina ja ilkeinä kommentteina sekä juorujen levittämisenä. Se herätti nuorissa surua ja vihaa sekä välinpitämättömyyden tunnetta. Hieman alle puolet kyselylomakkeisiin vastanneista nuorista vastasivat, että nettikiusaamiseen oli puuttuttu ja useimmin siihen olivat puuttuneet vanhemmat.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
2	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	10
3	NETTIKUSAAMINEN OSANA SOSIAALISTA MEDIAA.....	11
	3.1 Sosiaalinen media	11
	3.2 Nettikusaaminen	12
	3.2.1 Nettikusaaminen rikoksena.....	14
	3.2.2 Nettikusaamisen vaikutukset ja ennaltaehkäisy.....	15
	3.2.3 Sukupuolten väliset erot nettikusaamisessa	17
4	TUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA TOTEUTUS.....	19
	4.1 Tutkimuksen kohderyhmä	19
	4.2 Aineiston keruu.....	20
	4.3 Aineiston analysointi	21
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	23
	5.1 Netin ja sosiaalisen median käyttö.....	23
	5.2 Nettikusaamisen yleisyys.....	24
	5.3 Kokemuksia nettikusaamisesta.....	25
	5.4 Nettikusaamisesta kertominen	28
	5.5 Nettikusaamiseen puuttuminen.....	29
6	POHDINTA.....	31
	6.1 Tulosten tarkastelu	31
	6.2 Tutkimuksen eettisyys	36
	6.3 Tutkimuksen luotettavuus.....	38
	6.4 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet	41
	6.5 Opinnäytetyön tekijöiden oppimiskokemukset.....	43
	LÄHTEET.....	45
	LIITTEET	

KUVALUETTELO

Kuva 1. Sukupuolten väliset erot netin ja sosiaalisen median käytössä.	23
Kuva 2. Näkemykset nettikiusaamisen yleisyydestä sukupuolten mukaan.	24
Kuva 3. Sovellukset, joissa nettikiusaamista tapahtuu.	25
Kuva 4. Nettikiusaamisen muodot.	26
Kuva 5. Vuorokauden ajat, jolloin nettikiusaamista tapahtuu.	26
Kuva 6. Kiusaajan tunteminen.	27
Kuva 7. Sukupuolten väliset erot nettikiusaamisesta kertomisessa.	28
Kuva 8. Nettikiusaamiseen puuttuneet henkilöt.....	30

LIITELUETTELO

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Kyselylomake

Liite 3. Wilma-viesti vanhemmille

Liite 4. Tiedonhakutaulukko

Liite 5. Induktiivinen sisällönanalyysi

1 JOHDANTO

Nuoret viettävät nykypäivänä yhä enemmän aikaa netissä ja sosiaalisessa mediassa. Weissenfeltin (2016) tutkimuksesta kävi ilmi, että noin 50 % tutkimukseen osallistuneista nuorista käytti nettiä ja sosiaalista mediaa yli 3 tuntia päivässä. Netinkäytön lisääntyä myös nettikiusaaminen on lisääntynyt. Kiusaamista ei tapahdu enää vain koulussa, vaan se voi seurata kiusattua myös koulun rajojen ulkopuolelle netin ja sosiaalisen median välityksellä. (Mäntylä, Kivelä, Ollila & Perttola 2013, 33.)

Netti ja sosiaalinen media tekevät kiusaamisesta helpompaa, koska nettikiusaaminen on yhden napinpainalluksen päässä ja sen voi tehdä nimettömästi. Nimettömänä kiusaaminen hämärtää nuorten käsitystä nettikiusaamisen satuttavuudesta. Kun toisen reaktiota kiusaamiseen ei näe, on helpompi olla tuntematta myötätuntoa kiusattua kohtaan. (MLL 2017 a.) Sellaiset nuoret, jotka eivät kiusaa koulussa, saattavat kuitenkin kiusata netissä nimettömyyden turvin (Tokunaga 2010, 279).

Pörhölän ja Kinneyn (2010) mukaan nettikiusaaminen vaikuttaa negatiivisesti emotionaaliseen, psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin (Huhtala 2013, 46). Vaikutukset näkyvät esimerkiksi itsetunnon heikkenemisenä, stressinä, unen laadun heikkenemisenä ja masennusoireina. Koulu- ja nettikiusaamisen vaikutukset ovat hyvin samankaltaisia. Nettikiusaamisen uhrin saattavat kuitenkin kokea vielä voimakkaampia negatiivisia tuntemuksia verrattuna koulukiusaamiseen. (Perren, Dooley, Shaw & Cross 2010, 2.)

Opinnäytetyön tekijöiden henkilökohtaiset kokemukset ja havainnot ovat vaikuttaneet aiheen valintaan. Ilkeät kommentit, virtuaalisten ryhmien ulkopuolelle jättäminen ja muu nettikiusaaminen ovat arkipäiväinen näky sosiaalisessa mediassa. On tärkeää, että nettikiusaamisesta puhutaan ja aikuiset tietävät siitä. Nuorten voi olla vaikea kertoa aikuiselle nettikiusaamisesta, koska nuori pelkää, että kertominen johtaa netinkäytön rajoittamiseen ja ajattelee, että aikuisella ei ole tarpeeksi kykyä, tietoa ja ymmärrystä puuttua siihen (MLL 2017 a).

Opinnäytetyön kohderyhmäksi valikoituivat 14-vuotiaat 8.-luokkalaiset nuoret Merenkurkun koulusta. Kohderyhmän valintaan vaikuttivat opinnäytetyön tekijöiden henkilökohtaiset kokemukset 8.-luokkalaisena olemisesta ja 8.-luokkalaisen haavoittuvuudesta. Tokunagan (2010, 283) tutkimuksen mukaan nettikiusaamista tapahtuu kaikissa ikäryhmissä, mutta erityisesti 12-14-vuotiaiden ikäryhmissä, sillä heillä on suuri alttius joutua nettikiusaamisen uhriksi.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUS- KYSYMYKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa nettikiusaamisen ilmiötä 8.-luokkalaisten keskuudessa. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa nettikiusaamisen yleisyydestä ja sen muodoista, jotta siihen olisi helpompi puuttua.

Tutkimuskysymyksiä ovat

1. Kuinka yleistä nettikiusaaminen on 8.-luokkalaisten keskuudessa?
2. Missä ja miten nettikiusaaminen tapahtuu?
3. Millaisia sukupuolten välisiä eroja nettikiusaamisessa esiintyy?
4. Miten nettikiusaamiseen on puututtu ja kuka siihen on puuttunut?
5. Mitä tunteita nettikiusaaminen herättää?

3 NETTIKIUSAAMINEN OSANA SOSIAALISTA MEDIAA

Sosiaalisen median käyttö on nykypäivänä lisääntynyt ja nuoret käyttävät nettiä ja sosiaalista mediaa jopa 21 tuntia viikossa (Weissenfelt 2016). Sosiaalisen median käytön lisääntyttyä kiusaaminen on saanut uuden muodon ja nettikiusaamisesta on tullut uusi ilmiö lasten ja nuorten keskuudessa (Wolke, Lee & Guy 2017, 899). Nuoret, jotka raportoivat olevansa nettikiusattuja, nettikiusajia tai molempia, käyttivät nettiä ainakin 3 tuntia päivässä (Rice, Petering, Rhoades, Winetrobe, Goldbach, Plant, Montoya & Kordic 2015, 66).

3.1 Sosiaalinen media

Sosiaaliselle medialle on vaikea löytää yhtä oikeaa määritelmää sen moninaisuuden ja muuttuvuuden vuoksi. Kaplan ja Haenlein (2010, 61) ovat määritelleet sosiaalisen median joukoksi internetpohjaisia sovelluksia, joissa tuotetaan, jaetaan ja vaihdetaan sisältöä, kuten tekstejä, kuvia ja videoita. Sosiaalinen media on helppo ja nopea tapa jakaa itsetuotettua sisältöä suurelle yleisölle ja sen avulla voidaan esimerkiksi luoda trendejä ja osallistua julkiseen poliittiseen keskusteluun (Asur & Huberman 2010, 1). Tässä tutkimuksessa sosiaalisella mediallyä tarkoitetaan kaikkia sosiaalisen median palveluita ja sovelluksia, joissa nuoret muodostavat virtuaalisia ryhmiä ja pitävät yhteyttä toisiinsa sekä kommentoivat ja jakavat julkaisuja, kuten tekstejä, kuvia, videoita ja äänitteitä.

Mäntymäki (2012, 10) on ryhmitellyt sosiaalisen median osatekijöihin, joita ovat läsnäolo, jakaminen, suhteet, keskustelut, identiteetti, maine ja ryhmät. Läsnäololla tarkoitetaan tietoisuutta siitä, että sosiaalisessa mediassa on muitakin käyttäjiä ja jakamisella tarkoitetaan tuotetun sisällön välittämistä ja vastaanottamista. Suhteilla ja keskusteluilla tarkoitetaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ja kommunikointia muiden käyttäjien kanssa. Sosiaalisessa mediassa käyttäjät rakentavat identiteetin jakamalla tietoja itsestään ja elämästään. Sosiaalisen median käyttäjälle muodostuu tietynlainen maine rakennetun identiteetin perusteella, joka kertoo esimerkiksi käyttäjän sosiaalisesta asemasta. Viimeinen osatekijä, ryhmät, tarkoittaa yhteisöjä, joita käyttäjät voivat muodostaa eri sosiaalisen median sovelluksissa ja palveluissa.

Ebrand Suomi Oy:n ja Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden toteuttamassa kyselytutkimuksessa tutkittiin 13-29-vuotiaiden suomalaisten sosiaalisen median käyttötottumuksia. Kyselyyn vastanneita nuoria oli 5520 eri puolilta Suomea. Kyselystä kävi ilmi, että heistä yli 60 % käyttää nettiä ja sosiaalista mediaa yli 20 tuntia viikossa. Nuoret käyttävät sosiaalista mediaa lukeakseen ja katsellakseen sen sisältöä, kuten kuvia, videoita ja tekstejä. Lisäksi he kuuntelevat musiikkia, pelaavat pelejä, pitävät yhteyttä toisiin ihmisiin, etsivät tietoa ja jakavat sitä eteenpäin. Sosiaalinen media mahdollistaa yhteisöihin ja ryhmiin kuulumisen. Suosituimpia sosiaalisen median palveluita ovat WhatsApp, YouTube, Facebook, Instagram, Spotify ja Snapchat. (Weissenfelt 2016.)

Pikaviestipalvelu WhatsApp on sosiaalisen median palvelu, jossa voi lähettää viestejä, äänitteitä, kuvia ja videoita yksityisesti tai ryhmäkeskustelussa (WhatsApp 2017). YouTubeissa katsotaan, tuotetaan ja kommentoidaan videoita ilmaiseksi. (YouTube 2017). Facebook on palvelu, jossa jaetaan tilapäivityksiä, kuvia ja videoita, viestitellään yksityisesti, muodostetaan suljettuja tai julkisia ryhmiä ja mainostetaan tapahtumia (Facebook 2017).

Instagram ja Snapchat ovat hyvin samankaltaisia kuva- ja videopalveluita, ja ne sisältävät useita samoja toimintoja. Palveluissa jaetaan kuvia ja videoita, seurataan toisia käyttäjiä ja muodostetaan ryhmäkeskusteluja. Snapchat on älypuhelimille kehitetty mobiilisovellus, jossa kuvat, videot, ja viestit nähdään vain hetkellisesti, mutta niistä voidaan ottaa näyttökuvia. Näyttökuvia tallentuu puhelimen muistiin ja kuvan ottajasta tulee ilmoitus käyttäjälle. Sekä Instagramissa että Snapchatissa kuvista ja videoista voidaan luoda tarinoita, jotka ovat nähtävillä korkeintaan 24 tuntia. (Instagram 2017; Snapchat 2017.)

3.2 Nettikiusaaminen

Kiusaaminen on tarkoituksellista, toistuvaa mielipahan aiheuttamista toiselle ihmiselle. Kiusaaminen voi olla suoraa tai epäsuoraa. Nimittely, haukkuminen, varastaminen ja väkivalta ovat suoraa kiusaamista. Epäsuoraa kiusaamista ovat mm. ilkeiden juurujen levittäminen, syrjiminen tai porukan ulkopuolelle jättäminen. Myös

kiusaamisen hyväksymistä voidaan pitää epäsuorana kiusaamisena. (Väestöliitto 2017.)

Nettikiusaaminen on sosiaalisen median ja netin välityksellä tapahtuvaa kiusaamista. Sillä pyritään aiheuttamaan toiselle netin käyttäjälle pahaa mieltä esimerkiksi pilkkaavilla kommentteilla. (MLL 2017 b.) Tässä tutkimuksessa nettikiusaamisella tarkoitetaan nuorten kokemaa, sosiaalisen median sovelluksissa ja netissä tapahtuvaa kiusaamista, joka vaikuttaa nuorten elämään negatiivisesti esimerkiksi mielialan laskuna ja stressitason nousuna.

Aarnion ja Multisillan (2011, 19) mukaan noin viidesosa lapsista ja nuorista on kokenut tai kohdannut nettikiusaamista. Sitä voidaan pitää terveysongelmana sen aiheuttamien psykososiaalisten haasteiden vuoksi. (Salokoski & Mustonen 2007, 78.) Juvonen ja Gross (2008, 500) havaitsivat tutkimuksessaan, että 85 % nettikiusaatuista oli kiusattuja myös koulussa ja niillä, jotka kokevat koulukiusaamisen lisäksi nettikiusaamista, esiintyy enemmän itsetunto- ja käyttäytymisongelmia (Juvonen & Gross 2008, 500; Wolke ym. 2017, 903).

Huhtala (2013, 45) on eritellyt nettikiusaamisen eri muotoja. Niitä ovat pilkkaavat tai uhkailevat viestit ja kommentit, juoruilu tai henkilökohtaisten tietojen levittäminen, valokuvien manipulointi ja levittäminen, toisen nimellä esiintyminen, salasanojen huijaaminen ja virtuaalisten ryhmien ulkopuolelle eristäminen. Yleisin nettikiusaamisen muoto on ilkeä kommentointi. Siihen kuuluvat mm. haukkuminen, ärsyttäminen, nimittely, vähättely ja pilkkaaminen. Ilkeää kommentointia esiintyy esimerkiksi julkaistujen valokuvien kommentteissa, tilapäivityksissä ja blogikirjoituksissa. (Aarnio & Multisilta 2011, 14.)

Nettikiusaamisella on omat erityispiirteensä. Siihen liittyy vahvasti anonyymiys, kasvottomuus, ajan ja paikan rajattomuus ja toistuvuus. (MLL 2017 b.) Anonyymiys mahdollistaa tunteettoman ja epäsosiaalisen käytöksen netissä. Sen avulla voidaan esiintyä erilaisissa rooleissa ja esiintyä henkilönä, jota ei ole olemassa. (Aarnio & Multisilta 2011, 4.) Netissä ja sosiaalisessa mediassa kiusaaja ei näe kiusatun pahaa oloa, eleitä ja ilmeitä, eikä siksi tunne myötätuntoa uhria kohtaan (MLL 2017 a).

3.2.1 Nettikiusaaminen rikoksena

Sosiaalisen median moninaisuus ja muuttuvuus tuovat haasteita lakien säätämiseen ja sitä kautta nettikiusaamisen rangaistavuuteen. Nettikiusaamistapauksissa käytettäviä rikosnimikkeitä ovat kunnianloukkaus, yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen, laitton uhkaus, viestintärauhan rikkominen, vainoaminen ja muut rikosnimikkeet. (Forss 2014, 187-215.)

Netissä tapahtuneista kunnianloukkauksista tehtiin Poliisihallituksen mukaan vuonna 2013 kaksi kertaa enemmän ilmoituksia kuin aiempänä vuonna (Forss 2014, 188). Rikoslain (L13.12.2013/879) mukaan kunnianloukkaus on rangaistavaa, jos sen tekijä on tarkoituksella pyrkinyt loukkaamaan toista ihmistä. Rankaisemisen tekee hankalaksi se, että varman näytön löytäminen puhelimen välityksellä tapahtuneesta kunnianloukkauksesta voi olla vaikeaa (Nuutila & Majanen 2013, 674). Sosiaalisessa mediassa kunnianloukkaussyytteen voi saada esimerkiksi jakamalla virheellistä tietoa tai pilakuvia henkilöstä tai selkeästi määritellystä joukosta (Forss 2014, 188, 190).

Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen on rikos, kun henkilön yksityisasi-
oita halutaan levittää joukkotiedotusvälineitä käyttäen tai muuten suurelle yleisölle (L13.12.2013/879). Yksityiselämään kuuluvat mm. vapaa-aika, päihteiden käyttö, sukupuolielämä ja uskonnollinen vakaumus (Nuutila & Majanen 2013, 666). Tämä rikosnimike täyttyy, kun arkaluontoista tietoa tai kuvia levitetään esimerkiksi sosiaalisen median suljetuissa ryhmissä kymmenille henkilöille (Forss 2014, 201).

Netissä tapahtuva laitton uhkaus voidaan lukea nettikiusaamiseksi. Rikosnimikkeenä laitton uhkaus täyttyy, kun uhkauksen vastaanottaja kokee olevansa hengenvaarassa. Laitton uhkaus voidaan toteuttaa kuvin, videoin, viestein tai jollain muulla tapaa. Uhkaajan identiteetti on vaikea jäljittää, koska netti mahdollistaa anonyyminä toimimisen. (Forss 2014, 203.) Rangaistuksena laittomasta uhkauksesta voi saada sakkoja tai vankeutta enintään kaksi vuotta (L21.4.1995/578).

Viestintärauhan rikkominen on käytännössä sosiaalisen median välityksellä tapahtuvaa huomattavaa haittaa tai häiriötä aiheuttavaa viestittelyä. Viesti voi olla kuva,

äänite, sanallinen tai jopa tyhjä viesti. Vainoaminen on myös rikosnimike ja sosi-
aalisisessa mediassa se voi täytyä, jos vainoaja lähettää vainotulle viestejä, kaveri-
pyyntöjä tai merkitsee kuviin ja viesteihin. Vainoaminen on rangaistavaa, jos se on
jatkovaa ja täyttää useita vainoamisen elementtejä. (Forss 2014, 208, 212)

Muita nettikiusaamiseen liittyviä rikosnimikkeitä ovat salakuuntelu ja salakatselu.
Toisen ihmisen kuvaaminen tai kuunteleminen yksityisyyttä loukaten voi olla ran-
gaistavaa. (Forss 2014, 215.) Salakuuntelun tekee rikokseksi se, että puhetta kuun-
nellaan ja tallennetaan ilman kuunneltavan lupaa. Salakatselua voidaan puolestaan
pitää rikoksena, kun ihmistä kuvataan sellaisissa paikoissa, joissa hänellä on yksi-
tyisyyden suoja. Tällaisia paikkoja ovat mm. wc ja pukuhuone. Yksityisyyden suoja
ei ylety esimerkiksi toreille tai kauppoihin, joissa salakatselusta ei voida tuomita.
(Nuutila & Majanen 2013, 648-652.)

Nettikiusaamisesta on annettu mm. kunnianloukkaustuomioita. Esimerkiksi vuo-
sina 2008 ja 2009 annettiin kaksi nettikiusaamiseen liittyvää tuomiota, joista toi-
sessa oli perustettu nettiin uhria halventava ryhmä, jossa uhria oli nimitelty halven-
tavilla nimillä. Toisessa tuomiossa uhria oli nimitelty loukkaavilla nimillä netin
keskustelupalstoilla. Monelle nuorelle voi tulla yllätyksenä, kuinka helposti kunni-
anloukkauksen tunnusmerkit täyttyvät nettikiusaamistapauksissa. (Mäntylä ym.
2013, 69.)

Nuorten rankaisemista kiusaamistapauksissa vaikeuttaa se, kun nuori on alle 15-
vuotias eikä hänellä ole rikosoikeudellista vastuuta. Sen lisäksi rikokseen tuomitse-
mista pidetään viimeisenä vaihtoehtona, jota ennen kiusaamiseen on yritetty puut-
tua muilla keinoilla, kuten koulun ja kodin kurinpitokeinoilla. Aluehallintoviraston
mukaan koululla on kuitenkin velvollisuus tehdä kiusaamisesta ilmoitus poliisille,
jos kiusaamistapauksissa ilmenee väkivaltaa tai sen uhkaa. (Mäntylä ym. 2013, 61-
62.)

3.2.2 Nettikiusaamisen vaikutukset ja ennaltaehkäisy

Nettikiusaamisella on todettu olevan lyhyt- ja pitkävaikutteisia negatiivisia seu-
rauksia kuten koulukiusaamisellakin. Tutkimusten mukaan nettikiusaaminen on

vahvasti yhteydessä itsetuhoisuuteen. Sen lisäksi se aiheuttaa stressitason nousua, masennusoireita, käyttäytymisongelmia, alkoholin ja tupakan liikakäyttöä sekä huonoa koulumenestystä. Verrattuna perinteiseen kiusaamiseen, nettikiusaaminen aiheuttaa vahvempia negatiivisia tunteita, kuten pelkoa ja avuttomuutta. (Perren ym. 2010, 2; Young, Subramanian, Miles, Hinnant & Andsager 2016; Aboujaoude, Savage, Starcevic ja Salame 2015, 15.) Suomessa tehdyn tutkimuksen mukaan lapsena kiusatuksi tuleminen tai kiusaajana oleminen on yhteydessä psyykkisiin sairauksiin aikuisiällä. Tutkimukseen osallistui 4540 henkilöä, joita tutkittiin ensin 8-vuotiaina ja sitten 16-29 ikävuoden aikana. Heistä 494 oli joutunut kiusatuksi, ollut kiusaajia tai molempia. Noin neljäsosa kiusaamisen uhreista tai kiusaajista sai aikuisiällä psykiatrisen diagnoosin. (Sourander, Gyllenberg, Brunstein Klomek, Silanmäki, Ilola & Kumpulainen 2016.)

Jotta nettikiusaamisen vaikutuksia voidaan ehkäistä, siihen tulee puuttua ajoissa. Puuttumista vaikeuttaa se, että uhriksi joutuneet nuoret eivät aina kerro aikuisille kiusaamisesta. On yleistä, että nuoret ajattelevat oppivansa selviämään kiusaamisesta itse. Tutkimukseen osallistuneista 90 % ei halunnut kertoa kiusaamisesta aikuiselle. Kolmasosa heistä ei kertonut, koska pelkäsi vanhempien rajoittavan netin käyttöä ja toinen kolmannes pelkäsi joutuvansa ongelmiin vanhempiensa kanssa. (Juvonen & Gross 2008, 502.)

Nettikiusaamisen ennaltaehkäisyyn tarvitaan vanhemman ja lapsen välinen hyvä ja avoin keskusteluyhteys, jotta vanhempi voi tukea, kannustaa ja ohjata lapsen turvallista netinkäyttöä. Se edellyttää, että vanhempi on tietoinen lapsensa netin käytöstä ja nettikiusaamisesta ilmiönä. Lapsen täytyy ymmärtää, että netin käyttäytymissäännöt ovat samat kuin oikeassa elämässä, vaikka vuorovaikutus ei tapahdukaan kasvotusten. (Huhtala 2013, 51.) Kun lapsi kertoo nettikiusaamisesta, vanhempi voittaa lapsen luottamuksen pysymällä rauhallisena. Syyttävä reaktio saa lapsen välttelemään keskustelua ja kommunikaatio heidän välillään vaikeutuu. Lapsen halu kertoa omista kokemuksistaan kasvaa, kun vanhempi osoittaa kiitollisuutta ja luottamusta lapselle. (Kowalski, Limber & Agatston 2008, 92.)

Vaikka on todettu, että nettikiusaamisella ja koulukiusaamisella on merkittävä yhteys, opettajat eivät saa eikä heillä ole velvollisuutta puuttua koulun ulkopuolella

tapahtuvaan nettikiusaamiseen (Wolke ym. 2017, 903; Forss 2013, 62; Mäntylä ym. 2013, 71). Opettajien ja vanhempien voi olla vaikea havaita kiusaamista. Aluehallintoviraston mukaan tehokas keino kiusaamisen havaitsemiseksi on teettää oppilaille kiusaamiskysely, jossa oppilaat saavat kertoa anonyymisti ketä kiusataan. Kyselyn on havaittu olevan hyvä keino saada selville sellaiset kiusatut, jotka eivät itse uskalla kertoa kiusaamisesta. Mannerheimin Lastensuojeluliiton ehdotus kertomisen helpottamiseksi oli luoda koulun sisäinen verkkopalvelu, jonne oppilaat voivat jakaa kiusaamiskokemuksiaan nimettömänä. Verkkopalvelun käyttäminen edellyttäisi kuitenkin luku- ja kirjoitustaitoa, joten sitä ei voitaisi käyttää luku- ja kirjoitustaidottomien lasten kiusaamisen havaitsemiseen. (Mäntylä ym. 2013, 75-76.)

Yhteistyö koulun ja kodin välillä on ensiarvoisen tärkeää. Vanhempien ja opettajien täytyy olla tietoisia siitä, millaista materiaalia lapset julkaisevat sosiaalisessa mediassa. Koulut voisivat luoda erilaisia sääntöjä sosiaalisen median käytölle ja vanhemmat vahvistaisivat luotuja sääntöjä silloin, kun lapset eivät ole koulussa. Sääntöjen lisäksi koulun oppituntien sisältöön voitaisiin lisätä nettikiusaamiseen liittyvää valistusta ja opetusta esimerkiksi siitä, kuinka selvittää nettikiusaamisesta ja mistä löytää apua. Jotta avun piiriin hakeutuminen olisi mahdollisimman helppoa, mielenterveyspalvelujen tulisi olla avoimia ja helposti saatavilla. Myös lasten selviytymistaitojen ja ongelmanratkaisukykyjen kehittäminen ovat merkittävä osa nettikiusaamisen ennaltaehkäisyssä. (Rice ym. 2015, 71.)

3.2.3 Sukupuolten väliset erot nettikiusaamisessa

Sukupuolten välisiä eroja nettikiusaamisessa on tutkittu paljon. Osassa tutkimuksista ei ole löydetty eroavaisuuksia ja osassa on. Lindforsin, Kaltiala-Heinon ja Rimpelän (2012, 4) nettikiusaamista koskevassa tutkimuksessa havaittiin sukupuolten välisiä eroja kiusaajana ja kiusattuna olemisessa. Pojat kiusasivat merkittävästi enemmän kuin tytöt. Myös Aboujaouden ym. (2015, 15) tutkimuksessa pojat olivat useimmin kiusaajina, mutta sen lisäksi he havaitsivat, että tytöt joutuivat poikia enemmän nettikiusaamisen uhreiksi. Kuposen (2017, 19) pro gradu-tutkielma tukee väitettä, että tytöt ovat useammin nettikiusaamisen uhreja. Tutkielman mukaan poikia kiusataan yleensä enemmän, mutta kiusaaminen on fyysistä, kuten potkimista, lyömistä ja tönimistä. Toisaalta Kiinassa 18-25-vuotiaille nuorille tehty tutkimus

osoitti, ettei sukupuolten välillä ollut merkittävää eroa nettikiusaamisessa (Wong, Cheung & Xiao 2018, 254).

Suomessa kiusaajia ja kiusattuja ovat useimmin noin 14-vuotiaat tytöt ja pojat. Nuoremmat lapset kiusaavat enemmän kuin vanhemmat lapset ja yleensä kiusaaminen vähenee iän myötä. Tytöt ovat usein avoimempia kertomaan nettikiusaamisesta kavereille, sillä tyttöjen ystävyysuhteet perustuvat enemmän asioiden jakamiseen ja toistensa tukemiseen (Lindfors ym. 2012, 4).

Koposen (2017, 25) pro gradu -tutkielmassa käy ilmi, että nettikiusaamisen vaikutukset tyttöjen ja poikien välillä eroavat merkittävästi. Yli puolella nettikiusatuista tytöistä esiintyi psykosomaattisia oireita, kun taas pojilla niitä esiintyi vain neljäsosalla. Yleisimpiä oireita olivat väsymys, heikotus, jännittyneisyys, hermostuneisuus, ärtyneisyys ja kiukunpurkaukset. Lisäksi heillä oli päänsärkyä ja vaikeuksia unensaannissa.

4 TUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA TOTEUTUS

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimuksen menetelmiä ja toteutusta. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tarkastellaan muuttujien välisiä yhteyksiä ja merkityksiä ja se perustuu tilastollisten menetelmien käyttöön. Sen ominaispiirteitä ovat esimerkiksi numeerinen mittaaminen, objektiivisuus ja tilastollisten merkitsevyyksien arviointi. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 55.) Tutkimus edustaa osaltaan myös kvalitatiivista tutkimusta, sillä tutkimukseen sisältyi muutama avoin kysymys, jotka analysoitiin induktiivisella eli aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän piirteitä ovat mm. yksilöllisyys, joustavuus ja induktiivisuus eikä tutkimuksen tuloksia pyritä yleistämään (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 67).

4.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmä koostui Merenkurkun koulun 8.-luokkalaista, joita oli kaiken kaikkiaan 128. Suhteellisen pieni määrä mahdollisti kaikkien Merenkurkun koulun 8.-luokkalaisten ottamisen mukaan tutkimukseen. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on tärkeää löytää otos, joka on hyvin verrattavissa perusjoukkoon (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 104). Tutkimuksen perusjoukko voisi olla kaikki Vaasan 8.-luokkalaiset. Tutkimukseen vastanneita 8.-luokkalaisia oli vähän, joten perusjoukkoon yleistämistä ei voida tehdä.

8.-luokkalaisten valinta tutkimuksen kohderyhmäksi perustui tutkijoiden henkilökohtaisiin kokemuksiin 8.-luokkalaisena olemisesta sekä arviointiin siitä, että 8.-luokkalaiset ovat sopeutuneet yläkouluun, eivätkä ole enää koulun uusimpia oppilaita. Kohderyhmän valintaan vaikutti myös Lindforsin ym. (2012, 4) tekemä tutkimus, jonka mukaan 14-vuotiaat tytöt ja pojat ovat useimmin kiusaajia ja kiusattuja.

Helsingin julistuksessa määritellään tutkimuseettiset asiat, jotka tässä tutkimuksessa on otettu huomioon. Tutkittavien alaikäisyys vaatii sen, että tutkittavien oman suostumuksen lisäksi tarvitaan vanhemman tai edunvalvojan suostumus tutkimuk-

seen osallistumiseen. Julistuksessa todetaan myös, että tutkijoiden on taattava tutkimukseen osallistuvien yksityisyys ja vapaaehtoisuus. Näiden lisäksi tutkittavan on saatava tietää, että heillä on oikeus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen koska tahansa. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 213-214.) Tutkijat kirjoittivat saatekirjeen (Liite 1), jonka opettaja luki ääneen tutkittaville ennen kyselylomakkeiden täyttämistä. Siinä kerrottiin tutkittaville kieltäytymis- ja keskeyttämisoikeudesta sekä nimettömänä osallistumisesta.

4.2 Aineiston keruu

Kvantitatiivisen tutkimuksen aineisto kerätään yleisimmin kyselylomakkeella. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 114.) Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin puolistrukturoidulla kyselylomakkeella (Liite 2), jonka tutkijat laativat. Kyselylomake sisälsi yhden taustakysymyksen, joka määritteli nuoren sukupuolen ja loput kysymykset olivat nettikiusaamiseen liittyviä kysymyksiä.

Kyselylomake testataan laatimisen jälkeen (Holopainen & Pulkkinen 2008, 43). Testaamisen ideana on huomata kyselylomakkeen epäkohdat ja muuttaa ne. Kyselystä tehtiin pilottikysely, johon vastasivat neljä 8.-luokkalaista tyttöä muulta paikakunnalta. Pilottikyselyyn vastanneiden tyttöjen mielestä kyselylomake oli hyvä ja sitä ei tarvinnut muuttaa. Myös tutkijat testasivat kyselyn ja vastaamiseen menin aikaa noin kolme minuuttia. Kankkunen ja Vehviläinen-Julkunen (2013, 116) mukaan kyselylomakkeeseen käytetty aika ei saisi olla yli 15 minuuttia.

Yksi keskeisistä tutkimukseen liittyvistä asioista on tutkittavan anonymiteetin säilyminen. Sen suojeleminen aineiston keruun aikana on tärkeää ja tutkimusaineisto ei saa päätyä ulkopuolisten nähtäväksi. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 221.) Anonymiteetin säilyminen taattiin siten, että täytetyt kyselylomakkeet suljettiin kirjekuoriin ja säilytettiin koululla lukollisessa paikassa, kunnes opinnäytetyön tekijät hakivat ne itselleen säilytykseen. Kankkunen ja Vehviläinen-Julkunen (2013, 221) mukaan hyviä tutkimusaineiston säilyttämispaikkoja ovat lukolliset kaapit tai salasanoilla lukittavat tiedostot tietokoneella.

4.3 Aineiston analysointi

Tutkimuksen aineisto analysoitiin SPSS-tilasto-ohjelmaa apuna käyttäen. SPSS-tilasto-ohjelma on yleisin kvantitatiivisen tutkimuksen analysoinnissa käytetty ohjelma. Tilasto-ohjelmaan syötetään tutkimuksessa kerätty aineisto, joka laskee tarvittavat laskut ja ilmoittaa tulokset lukumäärinä ja prosentteina. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 128, 132-133.)

Ennen tutkimusaineiston siirtämistä tilasto-ohjelmaan, tutkija tarkistaa puuttuvat tiedot ja mahdolliset virheet. Mahdollinen vastaamattomuus ei johda automaattisesti kyselylomakkeen hylkäämiseen, vaan osittain vastattua kyselylomaketta voidaan hyödyntää tutkimuksessa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 221-222.) Tutkijat tarkistivat kyselylomakkeet yksi kerrallaan ja vain yksi kyselylomake jouduttiin hylkäämään kokonaan asiattomuuden vuoksi. Useat kyselylomakkeet oli vain osin täytetty, mutta ne otettiin kuitenkin mukaan niiden hyödynnettävyyden vuoksi. Tarkistusvaiheen jälkeen kyselylomakkeen vastausvaihtoehdot numeroidaan, jotta vastaukset voidaan siirtää tilasto-ohjelmaan (Hirsjärvi ym. 2013, 222).

Kyselylomakkeista saatu aineisto kuvaillaan frekvenssien eli luokkiin kuuluvien tilastoyksiköiden lukumäärien sekä prosenttien avulla (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 132). Tässä tutkimuksessa tilaston esittäminen frekvensseinä koettiin paremmaksi, kuin prosentteina esittäminen, sillä otoskoko oli suhteellisen pieni ja prosentit olisivat antaneet väärän kuvan tutkimusaineistosta. Frekvenssien lisäksi tutkimuksessa käytettiin pylväsdiagrammeja tulosten selkeyttämiseksi.

Tuloksia voidaan ristiintaulukoida SPSS-tilasto-ohjelmalla. Ristiintaulukoinnilla saadaan selville, miten muuttujat ovat jakautuneet ja onko niiden välillä riippuvuuksia (KvantiMOTV 2004). Osa tuloksista ristiintaulukoitiin, kun haluttiin tietää netikusaamiseen liittyviä sukupuolten välisiä eroja. Ristiintaulukoinnin yhteydessä SPSS-tilasto-ohjelma laskee P-arvon, jota voidaan käyttää arvioidessa tulosten tilastollista merkitsevyyttä eli sitä, kuinka tosi saatu tulos on ja onko se yleistettävissä. Jos P-arvo on alle 0,05, tuloksia voidaan pitää tilastollisesti merkitsevänä. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 135-136.)

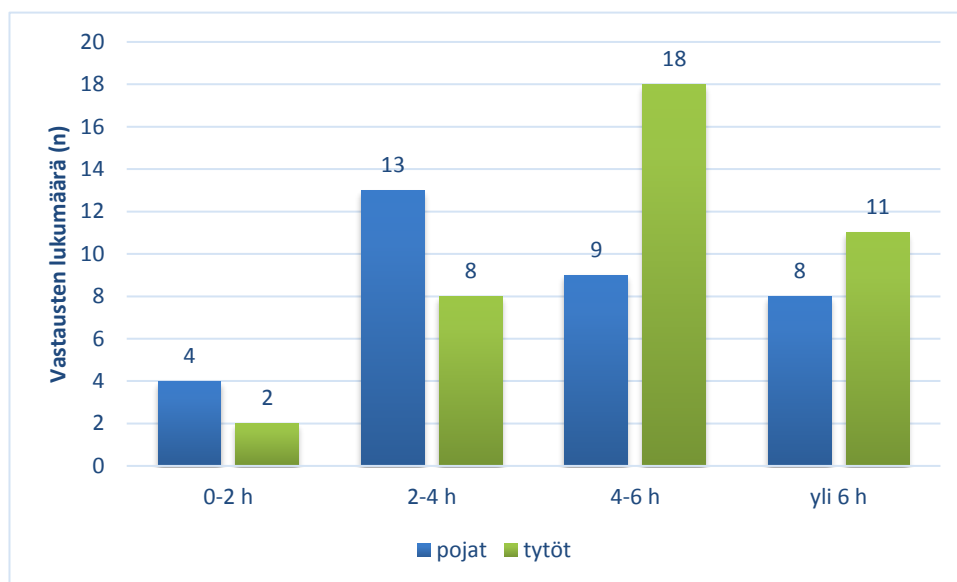
Kyselylomakkeessa oli kolme avointa kysymystä, jotka analysoitiin induktiivisella eli aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Induktiivinen sisällönanalyysi on yleisimmin käytetty kvalitatiivisen tutkimuksen analyysimenetelmä. Sen tarkoituksena on luokitella aineisto teoreettisten merkitysten perusteella ja tuottaa uusia teorioita. Analyysia ei saa ohjata aiemmin luotu tieto. Induktiivinen sisällönanalyysin vaiheita ovat tutkimusaineiston pelkistäminen, ryhmittely ja abstrahointi eli käsitteellistäminen. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 163, 167.) Tutkimuksen kolmesta avoimesta kysymyksestä vain kahteen oli vastattu. Kysymyksellä 14 etsittiin tietoa siitä, miten nettikiusaamiseen on puututtu ja kysymyksellä 15 nettikiusaamisen herättämistä tuntemuksista. Kysymyksistä saadut vastaukset pelkistettiin tunnistamattomiksi, jonka jälkeen samankaltaiset, pelkistetyt vastaukset ryhmiteltiin yhteen (Liite 5).

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kyselylomakkeita oli yhteensä 128 ja opinnäytetyön tekijöille niistä palautui 88. Lomakkeista 10 oli tyhjiä, joten analysoitavia kyselylomakkeita jäi yhteensä 78. Taustakysymyksenä lomakkeessa kysyttiin sukupuolta ja 53 % vastanneista oli tytöjä (n=41) ja 45 % poikia (n=35). Näiden lisäksi kahden kyselylomakkeisiin vastanneen sukupuolta ei ollut määritelty. Koko tutkimuksen vastausprosentti oli 61 %, mutta vastausprosentti vaihteli eri kysymysten välillä 55 prosentista 100 prosenttiin.

5.1 Netin ja sosiaalisen median käyttö

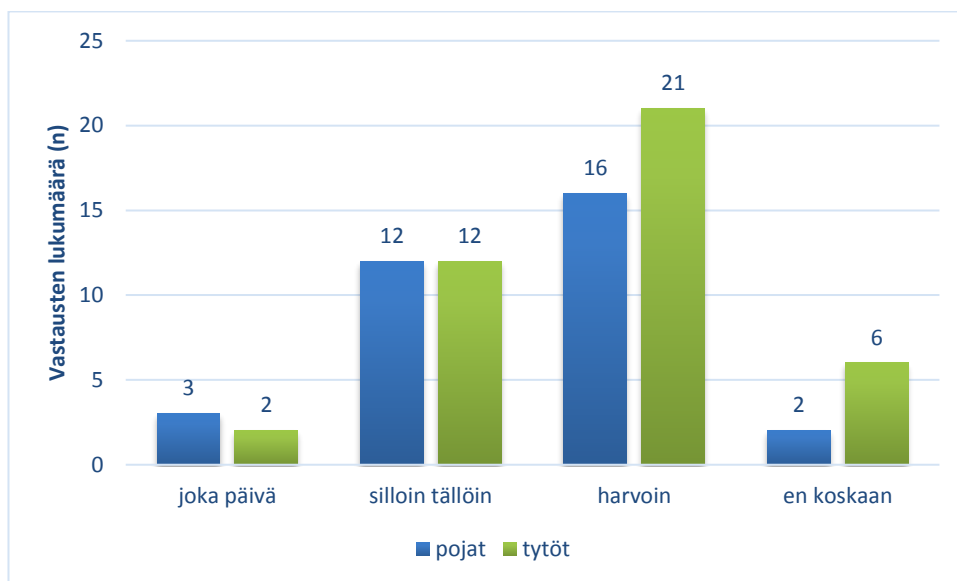
Tulokset osoittivat, että nuorten netin ja sosiaalisen median käytön määrässä on sukupuolten välisiä eroja (Kuva 1). Kyselyyn vastanneista tytöistä suurin osa (n=18) käytti nettiä ja sosiaalista mediaa 4-6 tuntia vuorokaudessa, kun suurin osa pojista (n=13) käytti 2-4 tuntia. Toiseksi suurin osa tytöistä (n=11) käytti yli 6 tuntia nettiä ja sosiaalista mediaa vuorokaudessa ja toiseksi suurin osa pojista (n=9) käytti nettiä 4-6 tuntia vuorokaudessa. Kaikista kysymykseen vastanneista tytöistä ja pojista pienin osa (n=6) käytti nettiä ja sosiaalista mediaa 0-2 tuntia vuorokaudessa.

Kuva 1. Sukupuolten väliset erot netin ja sosiaalisen median käytössä.

5.2 Nettikiusaamisen yleisyys

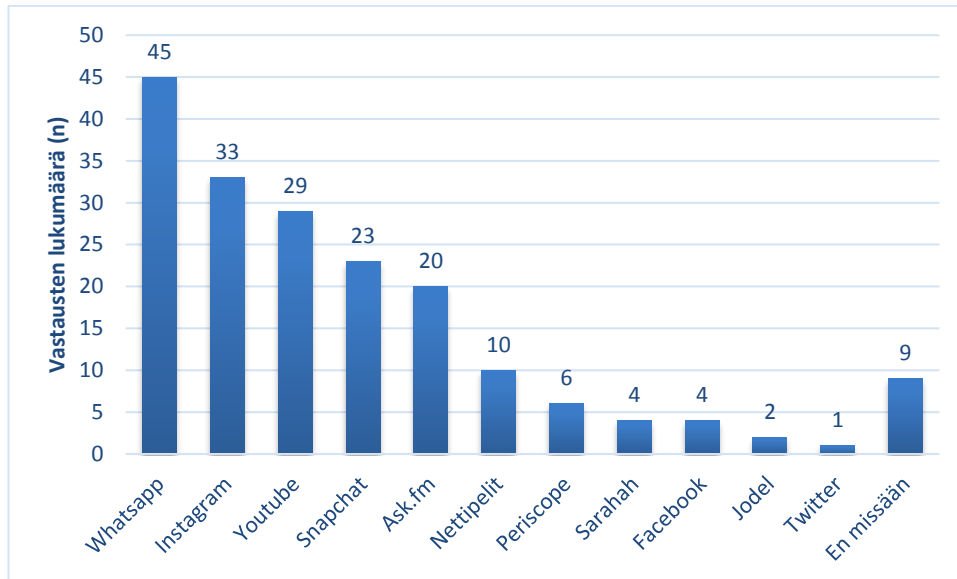
Nettikiusaamisen uhriksi joutumisessa tai nettikiusaamiseen syyllystyksessä ei havaittu merkittäviä eroja sukupuolten välillä. Tytöistä yhdeksää ja pojista seitsemää oli kiusattu netissä. Kysymyksiin vastanneista, sekä tytöistä että pojista, kuusi kertoi itse kiusanneensa. Yli puolet nuorista (n=45) vastasi, että he kokivat tai näkivät nettikiusaamista harvoin tai ei koskaan (Kuva 2). Näistä tyttöjä oli 27 ja poikia 18. Kaikista vastaajista viisi koki tai näki nettikiusaamista joka päivä.

Kuva 2. Näkemykset nettikiusaamisen yleisyydestä sukupuolten mukaan.

Eniten kiusaamista nähtiin sosiaalisen median pikaviestipalvelu Whatsappissa (n=45) (Kuva 3). Toiseksi eniten (n=33) vastaajat näkivät kiusaamista Instagramissa ja kolmanneksi eniten (n=29) Youtubessa. Nuorista yhdeksän vastasi, ettei nähnyt nettikiusaamista missään sovelluksissa.

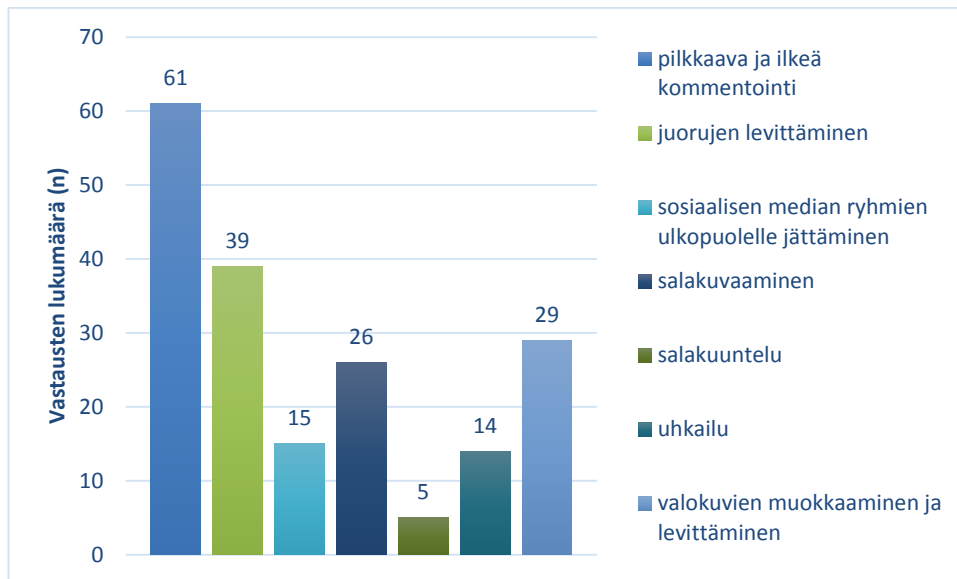

Kuva 3. Sovellukset, joissa nettikiusaamista tapahtuu.

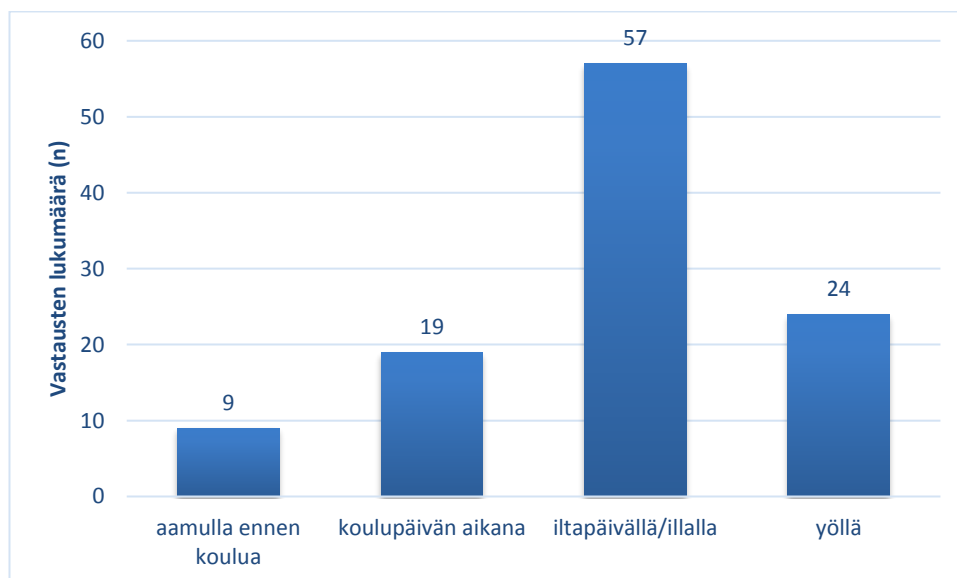
5.3 Kokemuksia nettikiusaamisesta

Yleisin vastaus nuorten kokemista nettikiusaamisen muodoista oli pilkkaava ja ilkeä kommentointi (n=61) (Kuva 4). Toiseksi yleisimpänä he pitivät juorujen levittämistä (n=39). Lähes yhtä suuri osa nuorista koki tai näki valokuvien muokkaamista ja levittämistä (n=29) sekä salakuvaamista (n=26) sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisen median ryhmien ulkopuolelle jättäminen (n=15) sekä uhkailu (n=14) olivat vähemmän koettuja tai nähtyjä nettikiusaamisen muotoja. Vastaajista viisi oli kokenut tai nähnyt salakuuntelua.

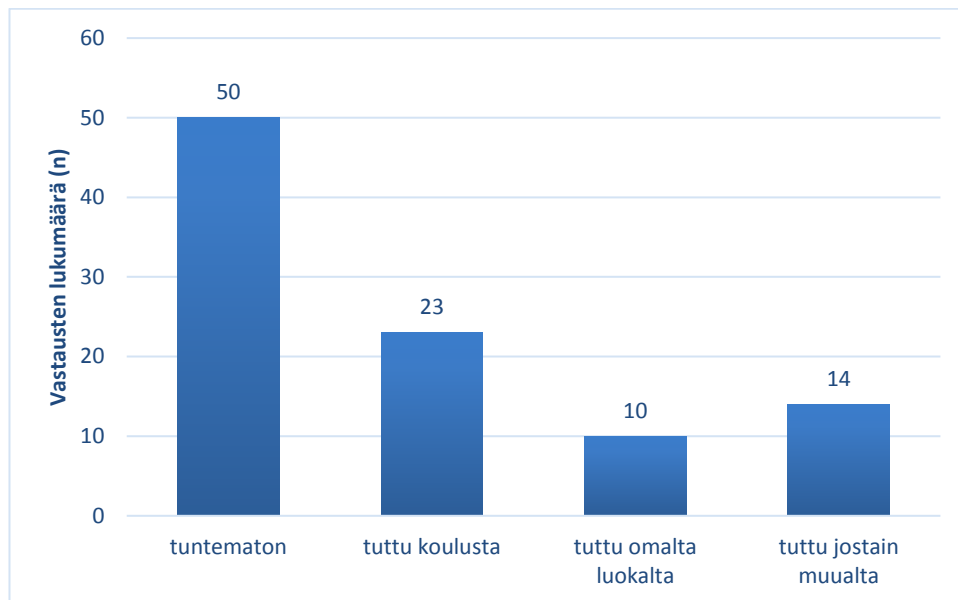
Kuva 4. Nettikiusaamisen muodot.

Nuoret näkivät tai kokivat nettikiusaamista kaikkina vuorokauden aikoina (Kuva 5). Eniten nettikiusaamista tapahtui heidän kokemuksensa mukaan iltapäivällä tai illalla (n=57). Vastaajista 24 kertoi, että nettikiusaamista tapahtui myös öisin. Vastaajista 19 koki tai näki nettikiusaamista myös koulupäivän aikana ja vähiten (n=9) nettikiusaamista nähtiin tai koettiin aamulla ennen koulua.

Kuva 5. Vuorokauden ajat, jolloin nettikiusaamista tapahtuu.

Nettikiusaajan tuntemista kartoitettaessa suurin osa (n=50) vastasi kiusaajan olevan tuntematon (Kuva 6). Toiseksi eniten (n=23) vastattiin, että kiusaaja on tuttu koulusta. Nuorista 14 vastasi kiusaajan olevan tuttu jostain muualta ja 10 vastasi kiusaajan olevan tuttu omalta luokalta.

Kuva 6. Kiusaajan tunteminen.

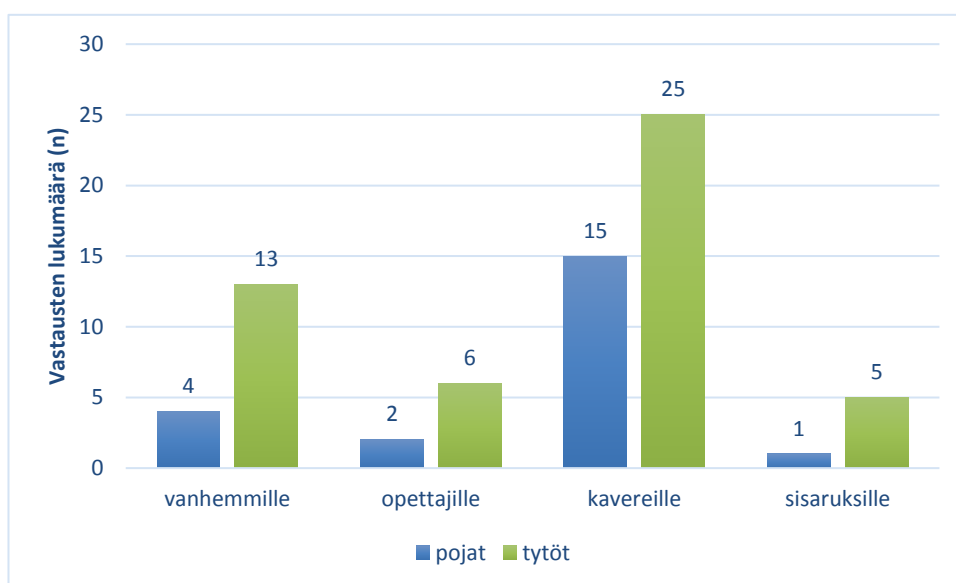
Yhdellä avoimella kysymyksellä haluttiin saada tarkempaa tietoa nettikiusaamisen aiheuttamista tuntemuksista. Osalla vastaajista aihe herätti negatiivisia tunteita ja katumusta ja osa koki aiheen tärkeäksi. Jotkut vastaajista olivat välinpitämättömiä asian suhteen eikä nettikiusaaminen herättänyt minkäänlaisia tunteita.

Välinpitämättömyys ja vähättely näkyivät siinä, että nettikiusaamista pidettiin vitseinä tai vähäteltiin kiusaamista sanoen, että se oli vain pientä. Vastauksista nousi esiin myös ajatusmalli, jossa hyvien ja huonojen kommenttien ajateltiin olevan osa sosiaalista mediaa ja ne on kestettävä, jos sosiaalista mediaa haluaa käyttää. Jotkut nuorista olivat sitä mieltä, ettei kommentteja saa ottaa liian tosissaan. Kiusaamista-pauksia vähäteltiin myös viitaten siihen, että kiusattu saattaa myös itse olla kiusaaja. Vastauksissa pohdittiin, että nettikiusaaminen on nykypäivänä niin yleistä, että se ei enää kiinnosta eikä herätä tunteita.

Osalla nuorista nettikiusaaminen herätti negatiivisia tunteita kuten vihaa, surua, ahdistusta, vääryyttä, ärsytystä ja huonoa oloa. Tilanteet, joissa toista ihmistä kiusataan, koettiin ärsyttävinä. Vastauksista ilmeni myös katumus siitä, että on joskus itse kiusannut. Nettikiusaamisesta ajateltiin, ettei se ole oikein eikä reilua. Sen näkeminen turhautti ja herätti ihmetystä siitä, miksi nettikiusaamista tapahtuu. Nuoret tiedostivat, että kiusaaja ei aina edes tunne kiusattua, eikä välttämättä uskaltaisi kasvotusten kiusata. Vastauksissa harmiteltiin sitä, että joku käyttää aikaa päivästään nettikiusaamiseen. Muutama vastaajista piti nettikiusaamista tärkeänä aiheena ja osa koki, että kiusaamiseen pitäisi puuttua paremmin. Heidän mielestään asiaa ei saisi vain ihmetellä, vaan siihen pitäisi puuttua heti.

5.4 Nettikiusaamisesta kertominen

Suurin osa vastaajista (n=52) ei kertonut aikuiselle nettikiusaamisesta. Tytöistä 12 ja pojista 3 vastasi kertovansa nettikiusaamisesta aikuiselle. Nuoret kertoivat eniten kiusaamisesta kavereille (n=40) (Kuva 7). Seuraavaksi eniten oli vastaajia (n=23), jotka eivät kertoneet kiusaamisesta kenellekään. Vastaajista 18 kertoi nettikiusaamisesta vanhemmille ja näistä suurin osa oli tyttöjä (n=13). Kahdeksan vastaajaa kertoi nettikiusaamisesta opettajille ja seitsemän sisaruksille. Muutamasta vastauksesta kävi ilmi, että nettikiusaamisesta kerrottiin poliisille tai lemmikille.

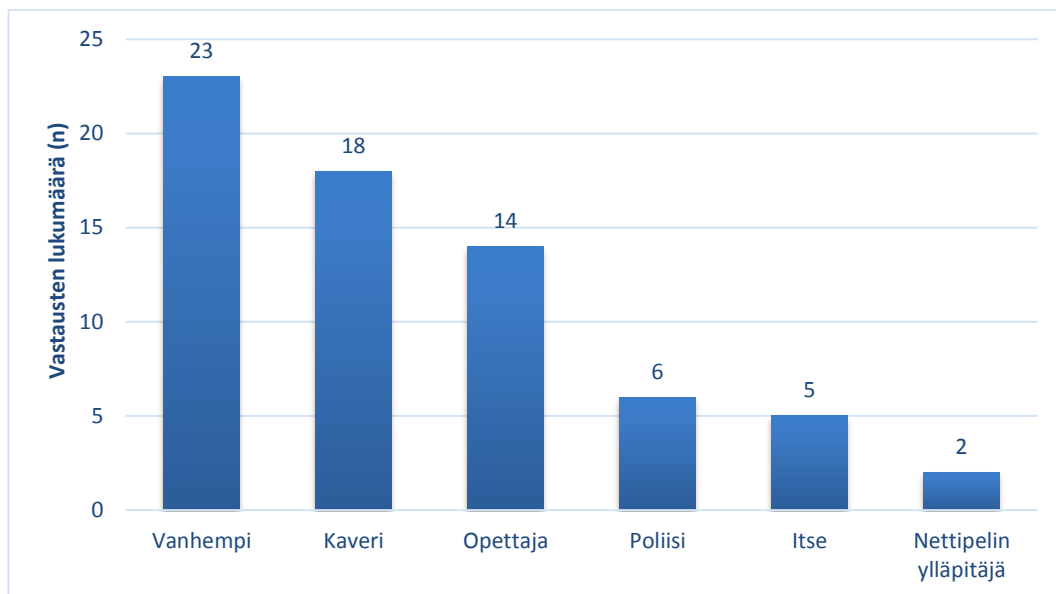
Kuva 7. Sukupuolten väliset erot nettikiusaamisesta kertomisessa.

5.5 Nettikiusaamiseen puuttuminen

Yli puolet (n=35) kysymykseen vastanneista nuorista vastasi, että nettikiusaamista-pauksiin oli puututtu ja 27 nuorta vastasi, ettei nettikiusaamiseen ollut puututtu ollenkaan. Nettikiusaamiseen puuttuvista henkilöistä erottuivat selkeimmin vanhempi, kaveri ja opettaja (Kuva 8). Avoimeen kysymykseen nuoret kertoivat eri tapoja, miten nettikiusaamiseen oli puututtu.

Suurin osa nuorista (n=23) vastasi, että nettikiusaamiseen puuttui vanhempi. Vanhemmat olivat puuttuneet nettikiusaamiseen esimerkiksi olemalla yhteydessä kiusaajaan ja kehottamalla lopettamaan kiusaaminen. Vanhemmat olivat yrittäneet saada kiusaajaa poistamaan kuvan netistä. Joissakin tapauksissa kiusatun vanhemmat olivat olleet yhteydessä kiusaajan vanhempiin ja kiusaajan vanhemmat olivat puuttuneet kiusaamiseen mm. kieltämällä puhelimen käytön.

Seuraavaksi yleisimmät puuttujat olivat kaveri (n=18) ja opettaja (n=14). Kaveri oli puolustanut kiusattua nettikiusaamistapauksissa kehottamalla kiusaajaa lopettamaan. Kaveri oli ollut myös yhteydessä opettajaan ja terveydenhoitajaan. Opettajalle oli kerrottu nettikiusaamisesta ja se oli otettu puheeksi luokassa. Sen lisäksi nettikiusaamisesta oli voitu mennä juttelemaan koulukuraattorin kanssa. Kuusi vastaajaa kertoi poliisin puuttuneen nettikiusaamiseen ja viisi vastaajaa kertoi itse puuttuneensa. Joissakin tapauksissa kiusaaminen oli yritetty saada loppumaan jopa uhkailemalla poliisilla. Vastaajista kaksi kertoi nettipelin ylläpitäjän puuttuneen nettipeleissä tapahtuvaan kiusaamiseen. Ylläpitäjä oli mm. poistanut kiusaajan pelistä ja uhri oli itse estänyt kiusaajan muissa sovelluksissa. Monista vastauksista ilmeni, että nettikiusaaminen sovittiin usein puhumalla. Kiusaajan ja kiusatun kanssa oli juteltu asiasta yhdessä ja erikseen ja nuoria oli myös valistettu siitä, mikä on oikeanlaista käytöstä netissä.

Kuva 8. Nettikiusaamiseen puuttuneet henkilöt.

6 POHDINTA

Tässä kappaleessa tarkastellaan tutkimuksen tuloksia suhteessa aiempaan tutkimustietoon. Kappaleessa arvioidaan myös tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta sekä esitellään johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet. Lopuksi käsitellään opinnäyte-työntekijöiden oppimiskokemuksia prosessin eri vaiheissa.

6.1 Tulosten tarkastelu

Aiemman tutkimustiedon mukaan nuoret käyttävät nettiä ja sosiaalista mediaa yli 20 tuntia viikossa (Weissenfelt 2016). Tämä tutkimus tukee aiempaa tietoa, sillä suurin osa tutkimukseen vastanneista ilmoitti käyttävänsä nettiä yli 4 tuntia vuorokaudessa. Tuloksista voidaan päätellä, että netin käyttö yleistyy vuosi vuodelta.

Aiemmat tutkimukset (Aboujaoude ym. 2015, Lindfors ym. 2012) osoittivat, että tytöt joutuvat poikia useammin nettikiusaamisen uhriksi ja pojat ovat useammin kiusaajia. Tässä tutkimuksessa tyttöjen ja poikien välillä ei ollut suuria eroja vaan heistä yhtä suuri osa myönsi olleensa kiusaajia ja tytöistä kiusatuksi joutui vain kaksi enemmän kuin pojista. Tulosten mukaan tytöt käyttivät hieman enemmän nettiä vuorokaudessa, mikä saattaa osaltaan myös vaikuttaa siihen, että he joutuvat poikia useammin kiusatuiksi. Tämän tutkimuksen sekä Aarnion ja Multisillan (2011, 19) tutkimuksen tulokset osoittivat, että nuorista viidesosa on joutunut nettikiusaamisen uhriksi. Nykypäivänä nettikiusaamisesta ja sen yleistymisestä ilmiönä puhutaan paljon ja onkin ristiriitaista, että tässä tutkimuksessa yli puolet vastaajista näki tai koki nettikiusaamista vain harvoin tai ei koskaan.

Weissenfeltin (2016) mukaan suosituimpia sosiaalisen median palveluita olivat WhatsApp, YouTube, Facebook ja Instagram. Tämän tutkimuksen mukaan nuoret näkevät myös nettikiusaamista eniten WhatsAppissa ja toiseksi eniten Instagramissa. Voidaan päätellä, että Facebookin suosio on vähentynyt viime vuosien aikana erityisesti yläkoululaisten keskuudessa ja siksi nettikiusaamista nähdään siellä enää hyvin vähän. Osa tuloksista olivat hieman ristiriitaisia, sillä esimerkiksi vastaajat, jotka eivät nähneet tai kokeneet nettikiusaamista koskaan, valitsivat kuitenkin sosiaalisen median kanavia, joissa nettikiusaamista nähdään. Tämä osoittaa,

että nuoret tiedostavat ilmiön ja tietävät missä sitä tapahtuu, vaikka heillä ei ole siitä omakohtaista kokemusta.

Nettikiusaamisen muodoista yleisin oli pilkkaava ja ilkeä kommentointi, mikä tulee myös Aarnion ja Multisillan (2011, 14) tutkimusta aiheesta. Pilkkaava ja ilkeä kommentointi on netissä anonyymiteetin turvin helppoa. Nuoret näkevät pilkkaavaa ja ilkeää kommentointia niin paljon, että vaikka he eivät uskaltaisi kasvotusten kommentoida, he voivat ajatella sen olevan normaalia käytöstä netissä. Nuoret ehkä ajattelevat, että muiden ilkeä käytös netissä antaa luvan tehdä itse samaa. Kun ilkeisiin kommentteihin turrutaan, niiden satuttavuus unohtuu ja nuoret eivät ymmärrä mitä seurauksia niillä voi olla. Suurin osa tämän tutkimuksen yleisimmin nähdyistä ja koetuista nettikiusaamisen muodoista täyttää kunnianloukkauksen tunnusmerkit. Tutkimuksessa kuitenkin ilmeni, että poliisi oli puuttunut vain harvoihin nettikiusaamistapauksiin eikä poliisille juurikaan kerrottu nettikiusaamisesta. Tästä voidaan päätellä, että nuoret eivät ymmärrä nettikiusaamisen vakavuutta ja seurauksia tai tiedä mahdollisuudesta tehdä rikosilmoitus.

Nettikiusaamisen herättämistä tuntemuksista nousi esille välinpitämättömyys. Nykypäivänä nuoret eivät ehkä ymmärrä mitä kaikkea nettikiusaaminen sisältää, eivätkä siksi huomaa sitä. Välinpitämättömyys nettikiusaamista kohtaan voi myös olla merkki siitä, että sen jatkuva näkeminen on turruttanut mielen. Se voi olla kohdalokasta, jos ilkeiden kommenttien kirjoittamisen kynnyks on madaltunut, eikä osata ajatella kommenttien vastaanottajaa ja hänen tunteitaan. Sen lisäksi välinpitämättömyys voi tarkoittaa kiusaamiseen puuttumattomuutta ja kiusattujen jäämistä vaille puolustusta ja apua. Toisaalta välinpitämättömyys voi olla jossain määrin positiivista, sillä kiusaajan kommentit saatetaan unohtaa tai ne osataan jättää omaan arvoonsa. Tulosten mukaan nettikiusaaja on useimmiten tuntematon ihminen, jolloin välinpitämättömästä asenteesta voi olla hyötyä ja nuori huomaamattaan suojelee itseään. Välinpitämättömyys kävi vastauksista ilmi siten, että nuorten mukaan sosiaalisen median käyttäjien pitäisi kestää ilkeätkin kommentit ja asioita ei saisi ottaa liian vakavasti.

Aiempi tutkimus (Wolke ym. 2017, 903) osoitti, että nettikiusaamisella on yhteys koulukiusaamiseen. Tulokset tukivat väitettä, sillä nuoret olivat nähneet tai kokeneet nettikiusaamista myös koulupäivän aikana ja kiusaaja saattoi olla samalla luokalla tai samassa koulussa. Joissakin kouluissa on nykyään käytössä puhelinparkki, jolla rajoitetaan puhelimen käyttöä esimerkiksi oppitunnin aikana. Puhelimen käytön rajoittaminen koulupäivän aikana selittääkin tutkimuksesta saatuja tuloksia, joiden mukaan nettikiusaamista tapahtui eniten iltapäivällä, illalla ja yöllä, kun vapaa-aikaa on enemmän ja puhelimen ja netin käytölle ei välttämättä ole rajoitteita.

Väsymys ja vaikeudet unensaannissa ovat Koposen (2017, 27) mukaan yleisiä nettikiusaamisen aiheuttamia psykosomaattisia oireita ja yksi selittävä tekijä tälle voi-kin olla illalla ja yöllä tapahtuva nettikiusaaminen. Nuoret ovat väsyneitä iltaisin ja öisin, jolloin myös tunteet koetaan voimakkaammin. Perren ym. (2010, 2) ovat pohjineet nettikiusaamisen vaikutusten olevan jopa negatiivisempia kuin koulukiusaamisen, jota tämänkin tutkimuksen tuloksilla voidaan selittää, sillä kiusaaminen painottui iltaan ja yöhön. Negatiivisempiin vaikutuksiin liittyvät varmasti myös nettikiusaamisen ajan ja paikan rajattomuus (MLL 2017 b). Kiusaaminen ei rajoitukaan koulun porttien sisäpuolelle, eikä edes koulumatkalle, vaan se seuraa nuoria koko vuorokauden ajan (Mäntylä ym. 2013, 22). Nuoret kertoivat nettikiusaamisen aiheuttavan heissä surua, ahdistusta, vihaa ja ärsytystä. Yllättävää oli, että kukaan nuorista ei kokenut pelkoa, mitä voisi selittää kiusaajien tuntemattomuus ja toisaalta myös nuorten välinpitämättömyys asian suhteen.

Suuri osa vastaajista jätti kertomatta nettikiusaamisesta aikuisille. Kun nuoret eivät kerro kiusaamisesta, aikuisten on vaikea puuttua siihen. Tässä tutkimuksessa tytöt kertoivat nettikiusaamisesta enemmän kuin pojat ja tyttöjen kerrotaan jakavan yleisesti enemmän asioita ystäviensä kanssa (Lindfors ym. 2012, 4). Pojat kertoivat vähemmän kiusaamisesta ja yksi syy kertomatta jättämiseen voi olla poikien erilaiset luonteet. Myös pojat voivat olla nettikiusattuina ja voidaan pohtia, miten poikia saataisiin enemmän puhumaan, jos heitä kiusataan.

Sekä tytöt että pojat kertoivat nettikiusaamisesta eniten kavereille. Nuoret kokevat ehkä luontevampana kertoa asiasta kaverialle kuin esimerkiksi vanhemmalle. Kaverialle

ymmärtää sosiaalisen median käytännöt ja siten pystytään yhdessä miettimään ratkaisuja kiusaamisen loppumiselle. Kaverille kertominen antaa nuorelle ehkä rohkeutta myös toimia itse tilanteessa. Tuloksista kävi ilmi, että kaveri puuttui nettikiusaamiseen toiseksi eniten heti vanhempien jälkeen. Tämä kertoo siitä, että nuorilla on ystäviä, jotka tarvittaessa puolustavat heitä. Netissä kiusaaminen on helpompaa, joten myös kiusaamiseen puuttuminen voi olla helpompaa. Voidaan ajatella, että netissä myös tuntemattomilla on pienempi kynnys puuttua kiusaamistapauksiin, kun niitä tulee siellä jatkuvasti esille.

Mäntylän ym. (2013, 77) tutkimuksessa pidettiin tärkeänä, kenelle kiusaamisesta kerrotaan. Tutkimuksen mukaan kiusaamisesta kerrottiin usein kaverille, mutta puuttuminen jäi silti olemattomaksi. Myös tässä tutkimuksessa suurin osa nuorista kertoi nettikiusaamisesta kavereille, ja vaikka kaverin työkalut puuttumiseen ovat vähäisiä, he ovat silti tärkeä tuki kiusatulle. Kuten avoimista kysymyksistä kävi ilmi, kaveri auttoi kiusattua kertomalla asiasta eteenpäin vanhemmille tai muille aikuisille, joiden auktoriteetti puuttumiseen on vahvempi. Kaikilla nettikiusaamisen uhreilla ei välttämättä ole kaveria, jolle kertoa asiasta. Voidaan pohtia, riittääkö pelkkä kaverin tuki tai olisiko muille tukihenkilöille tarvetta, jos omia kavereita ei ole. Monissa kouluissa järjestetään tukioppilastoimintaa, jonka tarkoituksena on mm. tehdä nettikiusaamisen vastaista työtä neuvomalla turvallista netinkäyttöä (MLL 2018).

Nettikiusaamista tapahtuu kaikkina vuorokauden aikoina. Voi siis olla vaikeaa määritellä kenen vastuulla on puuttua siihen. Opettajien virkavastuuseen kuuluu oppilaiden turvallisuudesta huolehtiminen, mikä tarkoittaa sitä, että koulupäivän aikana tapahtuneen nettikiusaamisen havaitsemisen pitää johtaa puuttumiseen (Mäntylä ym. 2013, 91). Forssin (2013, 62) mukaan opettajien vastuu ei kuitenkaan ylety koulun ulkopuolella tapahtuvaan kiusaamiseen. Kun lapsi lähtee koulusta kotiin, vastuu siirtyy vanhemmille. Nuoret kertoivat, että useimmin nettikiusaamiseen olivat puuttuneet vanhemmat ja kolmanneksi eniten opettajat ja ero puuttumisten määrässä ei ollut kovin suuri.

Juvosen ja Grossin (2008, 500) tutkimuksesta kävi ilmi, että 85 % nettikiusatuista oli kiusattuja myös koulussa, joten koulun ja kodin yhteistyö nettikiusaamisen vastaisessa työssä korostuu. Ricen ym. (2015, 71) mukaan koulut voisivat sisällyttää oppitunteihinsa valistusta nettikiusaamisesta ja netin käytöstä. Sen lisäksi ne voisivat luoda erilaisia netinkäyttöön liittyviä sääntöjä, joita vanhemmat vahvistaisivat kotona ja soveltaisivat omien arvojen mukaisiksi. Haasteeksi voi kuitenkin muodostua joidenkin vanhempien piittaamattomuus lastensa netinkäyttöä ja sen rajoittamista kohtaan.

Toisaalta koulun oikeudet katsoa ja puuttua oppilaiden puhelinten sisältöihin ovat pienet. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhempien on pidettävä huolta siitä, että he tietävät, mitä lapset netissä tekevät ja millaisia sovelluksia he käyttävät. On olemassa sovellus, jolla vanhemmat voivat oman puhelimen välityksellä seurata lapsensa puhelimen käyttöä. Sovelluksella voidaan esimerkiksi hallita lapsen netissä käyttämää aikaa sekä sovellusten lataamista ja käyttöä. Sovellus antaa päivittäin raportin lapsen netinkäytöstä ja vanhempi saa puhelimeensa tiedot nettihauista ja sivuhistoriasta. (Screentime 2018.) Sovelluksen välityksellä voitaisiin esimerkiksi vaikuttaa siihen, etteivät nuoret käyttäisi puhelimiaan iltaisin ja öisin, eivätkä altistuisi nettikiusaamiselle silloin, kun ovat herkimmillään.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että kiusaajan puhelimenkäyttö oli kielletty, kun vanhemmat olivat saaneet tietää lapsensa kiusaavan. Voidaan pohtia, onko olemassa muita vaihtoehtoja kiusaajan rankaisemiseksi ja voidaanko siihen puuttua myönteisemmin. Juvosen ja Grossin (2008, 502) tutkimuksen mukaan kiusatut nuoret eivät uskaltaneet kertoa vanhemmilleen nettikiusaamisesta, sillä he pelkäsivät netinkäytön rajoittamista. Tämän tutkimuksen tulokset osoittivat, että nuoret pitivät kuitenkin nettikiusaamiseen puuttumista tärkeänä ja siihen pitäisi puuttua välittömästi.

Nuorten luottamuksen voittaminen sekä rohkaiseminen nettikiusaamisesta kertomiin on tärkeää. Luottamuksen voittamista lisäisi se, että aikuiset tietäisivät enemmän nettikiusaamisesta, puhelimen käytöstä ja sovelluksista ja siten osaisivat puuttua oikeisiin asioihin. Sen lisäksi nuorilla on oltava tunne siitä, että aikuiset pystyvät puuttumaan ja lopettamaan kiusaamisen. Tietämystä voitaisiin lisätä esimerkiksi järjestämällä nettikiusaamiseen tai netinkäyttöön liittyviä informaatiotilaisuuksia ja

vanhempainiltoja, jotka johtaisivat siihen, että nuorille asetettavat rajat olisivat mahdollisimman järkeviä ja inhimillisiä.

Ricen ym. (2015, 71) mukaan tärkeät asiat nettikiusaamisen ennaltaehkäisyssä ovat selviytymistaidot ja ongelmanratkaisukyvyt. Nuorille voidaan opettaa oikeanlaista kohtaamista nettikiusaamistilanteissa. Tässä tutkimuksessa suurin osa kiusaajista oli tuntemattomia, joten tuntemattomien ilkeät kommentit voidaan opetella jättämään omaan arvoonsa. Nuoria voidaan valistaa myös käyttäjätileasetuksista, sillä yksi työkalu nettikiusaamista vastaan on yksityiset käyttäjätilit sosiaalisessa mediassa. Yksityisenä käyttäjänä nuori pystyy itse kontrolloimaan, kuka näkee julkaisut ja kuka niihin pystyy kommentoimaan. Tutkimuksen tuloksista voitiin päätellä, että nuoret eivät tienneet nettikiusaamisen etenevän helposti rangaistavaksi teoksi. On tärkeää saada nuoret tietoisiksi rikosten tunnuspiirteistä, jotta he ymmärtävät, mistä asioista on mahdollista tehdä rikosilmoitus. Nuoria voidaan ohjata keräämään todisteita, kun he itse epäilevät rikosta. Tietämys nettikiusaamisen vakavuudesta ja lainvastaisuudesta voi olla ratkaisu nettikiusaamisen ehkäisyyn. Tietouden lisäämisessä ja nettikiusaamisen ehkäisyssä voitaisiin hyödyntää erilaisia kampanjoita, jotka ovat olleet jo pidemmän aikaa käytössä koulukiusaamisen ehkäisyssä.

Kuten tuloksista voitiin päätellä, netin ja sosiaalisen median käyttö lisääntyy jatkuvasti. Tämän seurauksena helposti oletetaan, että myös nettikiusaaminen yleistyy tulevaisuudessa. Tänä päivänä vanhemmilla on puutteita tietämyksessä netinkäytöstä ja sen vaaroista, mutta tulevaisuuden vanhemmat kuuluvat siihen sukupolveen, jotka ovat koko elämänsä ajan käyttäneet puhelimia ja nettiä. Vanhempien tietämys sovelluksista ja netinkäytöstä voi lisätä nettikiusaamiseen puuttumista ja sitä kautta nettikiusaamisen vähentymistä. Tietous nettikiusaamisen vaaroista ja laittomuudesta voi johtaa turvallisempaan netinkäyttöön tulevaisuudessa. Turvallisuutta netissä lisää mm. ikärajat, joita jotkut sovellukset ovat viime aikoina nostaneet.

6.2 Tutkimuksen eettisyys

Helsingin julistus on laadittu turvaamaan tutkimusten eettisyyden toteutumista. Siinä otetaan kantaa mm. siihen, milloin tutkimustyön tekeminen on perusteltua

sekä miten haavoittuvat ryhmät otetaan huomioon ja potilaiden oikeudet turvataan. Muita eettisyyteen liittyviä asioita ovat tutkittavien itsemääräämisoikeus, tietoinen suostumus tutkimukseen osallistumisesta sekä tutkittavien anonymiteetin säilyminen (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 212-221).

Ihmisen tutkiminen edellyttää sitä, että tutkimuksesta on hyötyä tieteen edistymiselle (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 213). Tämän opinnäytetyön aiheen valintaa perusteltiin sillä, että nettikiusaaminen on yleistynyt ja sen vaikutukset ovat negatiivisia, joten kaikki nettikiusaamiseen liittyvät tutkimukset hyödyttävät sekä nuorta että aikuista. Tutkimusten tarkoituksena oli tuottaa tietoa ja edistää nuorten hyvinvointia lisäämällä aikuisten tietoisuutta nettikiusaamisesta.

Tutkimuksen kohderyhmän valinnassa huomioon otettavia asioita ovat tasa-arvo, oikeudenmukaisuus sekä haittojen ja riskien minimointi. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 217, 221.) Tutkimukseen otettiin mukaan kaikki 128 Merenkurkun koulun 8.-luokkalaista, joten opinnäytetyön tekijät eivät joutuneet tai pystyneet valikoimaan tutkimukseen osallistuvia nuoria. Haittojen ja riskien minimoimiseksi, opinnäytetyön tekijät kirjoittivat raportin niin, että vastaajien henkilöllisyys ei ole todettavissa.

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin tekemällä tutkimussuunnitelma, jonka jälkeen kohdeorganisaatiolta haettiin tutkimuslupa tutkimuksen toteuttamiseen. Tutkimuslupa-anomuksen yhteydessä on hyvä kysyä, saako kohdeorganisaation nimi esiintyä tutkimusraportissa (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 222). Tämän tutkimuksen kohdeorganisaatio, Merenkurkun koulu, antoi luvan heidän nimensä esiintymiseen. Tutkimusluvan saaminen ei johtanut suoraan tutkimusaineiston keräämiseen, sillä kohderyhmäksi valikoituneet olivat alle 15-vuotiaita ja haavoittuvaan ryhmään kuuluvia, joten he tarvitsivat vanhemman tai huoltajan luvan tutkimukseen osallistumisesta. Haavoittuvia ryhmiä ovat esimerkiksi lapset, mielenterveysongelmaiset sekä dementiaa sairastavat ja se tarkoittaa sitä, että heillä ei välttämättä ole kykyä antaa tietoista suostumusta tutkimukseen osallistumisesta. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 222.) Tutkijat laativat nuorten vanhemmille Wilma-viestin (Liite 3), jossa kerrottiin tulevasta tutkimuksesta ja mahdollisuudesta kieltää lapsensa tutkimukseen osallistuminen.

Itsemääräämisoikeuden ja anonymiteetin toteutuminen ovat keskeisimpiä asioita hoitotyön tutkimuksessa. Itsemääräämisoikeudella halutaan taata nuorelle vapaaehtoisuus osallistua tutkimukseen ja sitä lisätään antamalla tarkkaa tietoa tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta ennen siihen osallistumista. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 218-219.) Ennen kyselylomakkeiden täyttöä nuorille luettiin opinäytetyön tekijöiden laatima saatekirje (Liite 1), jossa kerrottiin edellä mainituista asioista. Saatekirjeessä käsiteltiin myös anonymiteettiä ja sen säilymistä, mikä tarkoittaa sitä, että tutkittavien tiedot ja kyselylomakkeiden vastaukset eivät missään vaiheessa päädy ulkopuolisten saataville, vaan ne pysyvät vain tutkijoiden käsissä (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 221). Opinnäytetyön tekijöille palautui kolme kirjekuorta, joista yksi oli suljettu ja kaksi avoinna, joten ei voida olla täysin varmoja siitä, etteivät ulkopuoliset ole nähneet tutkimusaineistoa.

Tutkijoiden kirjoittaessa tieteellistä tekstiä, lähteiden merkitseminen nousee tärkeäksi tutkimuseettiseksi asiaksi. Tässä opinnäytetyössä käytettiin useita eri lähteitä teorian tiedon kirjoittamisessa. Lainattujen tekstien kirjoittajia kunnioittaen lähde-merkinnät merkittiin tarkkaan ohjeiden mukaan. Tekstin plagiointi tarkoittaa sitä, että kirjoittaja lainaa toisen tekstiä ilmoittamatta sen alkuperäistä kirjoittajaa, mikä ei ole missään tutkimuksen vaiheessa sallittua (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 224-225).

Tutkimusetiikka näkyy myös tulosten raportoinnissa. Tulokset raportoidaan oikein ja sellaisena, kun ne on saatu, vaikka ne olisivat ei-haluttuja tai kielteisiä (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 225). Tutkimusraportti pyrittiin kirjoittamaan niin, että lukijan on mahdollista seurata tutkimuksen etenemistä vaivattomasti. Raporttia kirjoitettaessa pidettiin huolta siitä, että tulokset ovat kaunistelemattomia ja tutkimusaineisto korjaamatonta.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus

Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan mitata validiteetin ja reliabiliteetin mukaan. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin tulokset vastaavat tutkimuksen tarkoitusta ja reliabiliteetilla tarkoitetaan tulosten pysyvyyttä. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 189.)

Koko tutkimuksen luotettavuutta ohjaa mittarin luotettavuus. Mittarin luotettavuudessa pohditaan sitä, onko mittari valittu oikein ja mittaako se sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että siinä käytetään olemassa olevaa, testattua mittaria. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 190.) Tähän tutkimukseen ei löytynyt tarpeeksi kattavaa olemassa olevaa mittaria, joten mittari laadittiin itse aiheeseen sopivaksi. Mittarina toimi puolistrukturoitu kyselylomake, joka sisälsi 13 strukturoitua ja kolme avointa kysymystä. Aiheesta löytyi paljon aiempaa teoretietoa, joten kvantitatiivinen tutkimustapa ja strukturoitu kyselylomake sopivat hyvin tutkimukseen. Operationalisointi eli teoreettisten käsitteiden muuttaminen mitattavaan muotoon vaatii laajaa tutustumista teoretietoon (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 191). Kyselylomake laadittiin teoretietojen ja tutkimuskysymysten pohjalta, jotta siitä saatiin kattava ja kaikki tutkimusilmiön osa-alueet mittaava. Kyselylomakkeen tekoon otettiin mallia muista kvantitatiivisten tutkimusten kyselylomakkeista. Uusi kyselylomake antoi kattavasti tutkimuksen kannalta oleellista tietoa.

Mittarista tehtiin selkeä ja yksinkertainen, jotta siihen olisi mahdollisimman helppo vastata eikä vastaamiseen kuluisi liikaa aikaa. Mittarin pilotointi on tärkeää erityisesti, kun otetaan käyttöön uusi mittari. Pilotointi tarkoittaa mittarin luotettavuuden ja toimivuuden testaamista jollakin tutkimusotoksen ulkopuolisella joukolla, joka mahdollisimman hyvin vastaa varsinaista otosjoukkoa (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 191). Tämän tutkimuksen mittari pilotoitiin neljällä 8.-luokkalaisella tytöllä, eikä parannusehdotuksia tullut. Olisi ollut hyödyllistä testata mittari myös pojilla, mutta heidän saaminen mukaan pilotointiin oli haastavaa. Opinnäytetyön edetessä mittarista löytyi muutamia korjausta vaativia kohtia. Monet vastausvaihtoehdoista eivät olleet toisiaan poissulkevia, joten se toi haastetta vastausten tulkitsemiseen. Esimerkiksi kysymys netin käyttäjästä vuorokaudessa sisälsi päällekkäisiä vastausvaihtoehtoja, kuten vaihtoehdot ”2-4 tuntia” ja ”4-6 tuntia”. Neljä tuntia vuorokaudessa nettiä käyttävät ovat voineet vastata siis molempia näistä vaihtoehdoista. Myös vastausvaihtoehto ”silloin tällöin” voidaan tulkita monin eri tavoin, eikä vastauksia voitu ottaa tuloksissa huomioon. Myös kyselylomakkeen

pituutta voidaan kyseenalaistaa, sillä kysymysten vastausprosentit pienenevät kyselyn loppua kohden. On mahdollista, että nuorten keskittyminen on herpaantunut ja siten kyselylomake tuntunut liian pitkältä.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan myös tulosten luotettavuuden näkökulmasta. Luotettavuutta arvioidaan tarkastelemalla tulosten sisäistä ja ulkoista validiteettia. Sisäisellä validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tuloksiin ei ole vaikuttanut jokin niitä sekoittava tekijä, kuten esimerkiksi historia. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 195.) Tässä tutkimuksessa sisäistä validiteettia uhkasi opettajan läsnäolo kyselytilanteessa. Oppilaiden suhtautuminen opettajaan voi vaikuttaa vastaukseen. Onko opettaja liian tuttu tai onko hänellä tarpeeksi auktoriteettia tilanteessa? Oppilaat eivät ehkä ottaneet kyselyä tarpeeksi tosissaan ja myös ryhmän paine on voinut vaikuttaa tuloksiin. Ryhmätilanteessa nuori ei välttämättä uskalla vastata täysin rehellisesti, jos häntä kiusataan. Tiedon leviämisen pelossa nuori ei ehkä uskalla olla rehellinen, jos on itse syyllistynyt kiusaamiseen.

Ulkoisella validiteetilla tarkoitetaan tulosten yleistettävyyttä. Tässä tutkimuksessa suuri vastauskato heikentää ulkoista validiteettia. Tutkimuksen otoksena oli vain yhden suomalaisen koulun 8.-luokkalaiset, joita oli 128. Kaikille koulun 8.-luokkalaisille lähetetyistä kyselylomakkeista palautui 78. Kyselyyn osallistuminen oli vapaaehtoista ja vanhemmilla oli oikeus kieltää nuoren osallistuminen kyselyyn. Kukaan vanhemmista ei kuitenkaan kieltänyt eikä sillä siten ollut merkitystä vastausprosenttiin. Rehtori jakoi kyselylomakkeet opettajien lokeroihin ja kyselyn toteuttamisen jälkeen jopa 40 lomaketta jäi palautumatta. Luultavasti osa luokista jäi kokonaan tutkimusaineiston ulkopuolelle, mikä oli yksi iso syy vastauskatoon. Vastauskatoon vaikutti mahdollisesti myös sairauspoissaolot, sillä aineisto kerättiin influenssaepidemian aikaan. Anonymiteetin säilymisen kannalta oli tärkeää, etteivät opinnäytetyön tekijät kohdanneet tutkittavia, mutta opinnäytetyön tekijöiden läsnäolo aineiston keruun aikana olisi voinut lisätä vastauksien määrää, kun nuoret olisivat saaneet paremman käsityksen tutkimuksen kulusta ja tarkoituksesta. Ulkoista validiteettia olisi lisännyt tutkimuksen tekeminen suuremmalla otoskoolla useam-

malle eri koululle. Suuremmalla otoskoolla olisi todennäköisesti saatu luotettavamat tulokset, jolloin myös tulosten yleistäminen perusjoukkoon olisi ollut mahdollista.

Kyselylomakkeiden vastauksista havaittiin, että osa oppilaista oli ilmeisesti ulkomaalaistaustaisia, koska jotkut avoimien kysymysten vastauksista oli kirjoitettu huonolla suomen kielellä. Jos vastaaja ei ole ymmärtänyt kysymyksiä ja vaihtoehtoja oikein tai hän on tullut muulla tavalla väärinymmärretyksi, sillä voi olla vaikutusta tulosten luotettavuuteen

Tutkimuksen luotettavuutta pyrittiin lisäämään käyttämällä lähteinä luotettavaa, viimeisintä tutkimustietoa. Teoriaa haettiin eri hoitotieteen tietokannoista (Liite 4) ja haut rajattiin aikavälille 2007-2018. Tutkimustietoa löytyi myös eri artikkeleiden lähteistä, Google- ja Google Scholar-hauista sekä alan kirjallisuudesta. Teorian etsimisessä käytettyjä suomenkielisiä hakusanoja olivat nettikiusaaminen, kiusaaminen ja sosiaalinen media. Tutkimuksessa käytettiin myös useita englanninkielisiä lähteitä ja hakusanoja olivat cyberbullying, bullying ja social media. Vieraskielisten lähteiden ymmärtäminen oli haastavaa, mikä voi vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen.

6.4 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyössä nousi esille kolme pääasiaa, joita olivat kavereiden merkitys kiusaamistapauksissa, vanhempien ja opettajien tietoisuuden lisääminen sekä nuorten aikuiselle kertomisen kynnyksen alentaminen. Yleisin nettikiusaamisen muoto oli pilkkaava ja ilkeä kommentointi ja yleisimmin kiusaajat olivat tuntemattomia. Nuoria on tärkeä opettaa suhtautumaan myös netissä kohdattaviin ihmisiin kunnioittavasti.

Suuri osa nuorista ei kertonut kiusaamisesta aikuiselle, mutta nuoret kuitenkin vastasivat, että kiusaamiseen oli puututtu. Johtopäätös tästä voisi olla, että nuoret kertovat nettikiusaamisesta aikuisen sijaan kaverille, joka vie asian eteenpäin. Näissä tilanteissa kavereiden merkitys korostuu, sillä nuorten kynnys kertoa aikuiselle voi

olla paljon suurempi. On yllättävää, että vaikka koulukiusaamistapauksiin ei uskalleta aina puuttua, nettikiusaamistapauksiin uskalletaan.

Jotta aikuiselle kertominen olisi helpompaa ja heidän olisin helpompi puuttua nettikiusaamiseen, aikuisten tulisi olla tietoisempia nettikiusaamisesta ja netinkäytöstä. Nuorten netissä käyttämä aika on kasvanut ja nettikiusaaminen yleistynyt. Aikuisten tehtävänä on rajoittaa lasten netinkäyttöä turvallisin keinoin. Siksi olisi-kin tarpeen tutkia, millaisia työkaluja aikuisilla on netinkäytön rajoittamiseen sekä nettikiusaamiseen puuttumiseen.

Jatkossa olisi hyvä tehdä samankaltainen tutkimus isommalla otoskoolla, jotta saadaan selville sukupuolten väliset erot nettikiusaamisessa. Lisäksi voidaan tutkia 7.-, 8.- ja 9.-luokkalaisten välisiä eroja eli sitä, vaikuttaako ikä nettikiusaamisen kokeamiseen. Isommalla otoskoolla saadaan tilastollisesti merkitsevämpiä tuloksia. Yläkoululaisten lisäksi voidaan tutkia alakoululaisten nettikiusaamista, sillä yhä useammalla alakoululaisella on oma puhelin ja ikärajoista huolimatta he käyttävät sosiaalisen median sovelluksia.

Nettikiusaamiseen liittyviä tutkimuksia tarvitaan yhä enemmän. Nuorten käyttämät sovellukset lisääntyvät ja kehittyvät, joten aikuisten voi olla vaikea pysyä mukana. Nettikiusaamistutkimuksia toistettaessa tulokset voivat muuttua merkittävästi pienelläkin aikavälillä. Nettikiusaamisen aiheuttamat vaikutukset eivät kuitenkaan vanhene, joten niistä ja niiden herättämistä tuntemuksista voisi tehdä kvalitatiivisen tutkimuksen. Tutkimuksessa otoskoko olisi pieni ja tutkittavat olisivat esimerkiksi pelkästään kiusattuja, jolloin tutkimuksesta saatu tieto olisi spesifimpää. Kvalitatiivisella tutkimuksella olisi mielenkiintoista tutkia myös tarkemmin nettikiusaamisen aiheuttamaa psyykkistä ja fyysistä oireilua. On kuitenkin tiedostettava, että voi olla haastavaa löytää nettikiusaamisen uhreja, jotka haluavat avata tarinansa tutkimukselle. Haasteena voi olla anonymiteetin säilyminen niin, ettei tutkittavia tunnisteta heidän tarinoistaan.

6.5 Opinnäytetyön tekijöiden oppimiskokemukset

Opinnäytetyön tekeminen oli oppimisen kannalta antoisaa, sillä opinnäytetyön tekijöillä ei ollut aiempaa kokemusta tutkimuksen tekemisestä. Opinnäytetyö oli prosessina pitkä, mutta eteni aikataulullisesti suunnitelmien mukaan. Tärkeimpinä oppimiskokemuksina opinnäytetyön tekijät pitivät kyselylomakkeen tekemistä, teoreettisen tiedon hakemista sekä yleisesti nettikiusaamiseen liittyvän tiedon karttumisesta.

Opinnäytetyön tekijät oppivat myös tieteellisen tekstin etsimisestä ja hyödyntämisestä sekä sen kirjoittamisesta. Tieteellisen tekstin etsimisestä ja hyödyntämisestä tuli hieman rutiininomaisempaa, mutta ne toivat edelleen omat haasteensa opinnäytetyön tekoon. Erityisiä haasteita olivat englannin kielisten tieteellisten tekstien ymmärtäminen sekä kääntäminen suomen kielelle. Niissä auttoivat useat lukukerrat ja saman englannin kielisen sanaston toistuminen.

Kyselylomake tehtiin tutkimuskysymysten pohjalta ja kysymysten vastausvaihtoehdot mietittiin sopiviksi. Tutkimusprosessin edetessä opinnäytetyön tekijät huomasivat kuitenkin, että kyselylomakkeen tekoon ja vastausvaihtoehtojen laatimiseen olisi voitu perehtyä paremmin. Opinnäytetyöntekijöillä oli vuoden 2018 keväällä kyselylomakkeen tekoa käsittelevä kurssi, jolloin opinnäytetyön tutkimusaineisto oli jo kerätty. Tämä kyseinen kurssi opetti paljon ja saikin opinnäytetyön tekijät pohtimaan kriittisesti omaa kyselylomakettaan. Kyselylomakkeesta näkyy opinnäytetyön tekijöiden kokemattomuus. Kokemattomuus näkyy esimerkiksi siinä, että muutaman kysymyksen vastausvaihtoehdot eivät ole toisensa poissulkevia.

Koulutuksen aikana on paljon puhuttu tutkimusetiikasta ja siitä, mitä se tarkoittaa ja mitä tulee ottaa huomioon. Tutkimusetiikka tuli konkreettisesti esille opinnäytetyön prosessissa, erityisesti opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa. Opinnäytetyön tekijät lukivat tutkimusetiikkaan liittyviä asioita ja pohtivat, mitä eettisiä asioita tutkimusprosessissa otetaan huomioon.

Aineistonkeruuprosessi ja analysointivaihe olivat opettavaisia. Jos aineiston keruu toistettaisiin, opinnäytetyön tekijät tekisivät sen eri tavalla. Aineisto voitaisiin kerätä tekijöiden toimesta, jolloin opinnäytetyön tekijöillä olisi mahdollisuus motiivoida nuoria osallistumaan tutkimukseen. Aineiston analysoinnissa käytetyt SPSS-ohjelmisto ja induktiivinen sisällönanalyysi eivät olleet entuudestaan tuttuja, joten niiden opetteleminen vei aikaa, vaikka molemmille analyysimenetelmille oli saatu opetusta ja hyviä vinkkejä.

Opinnäytetyö oli kokonaisuutena hyvä oppimisprosessi. Oppimisprosessia edisti opinnäytetyön ohjaaja, joka antoi hyviä esimerkkejä ja neuvoi tarvittaessa tekemättä kuitenkaan työtä opinnäytetyön tekijöiden puolesta. Opinnäytetyössä tehtyjen virheiden pohtiminen oli opettavaista ja opinnäytetyön tekijät havaitsivat monia kehitystä vaativia asioita omissa toimintatavoissaan.

LÄHTEET

Aarnio, A. & Multisilta, J. 2011. Facebook ja Youtube - ne on meidän juttu! Helsingin yliopisto. CICERO learning. Viitattu 4.9.2017. <http://www.cicero.fi/files/Cicero/LastenjanuortensomeCICERO2012.pdf>

Aboujaoude, E., Savage, M. W., Starcevic, V. & Salame, W. O. 2015. Cyberbullying: Review of an Old Problem Gone Viral. *Journal of Adolescent Health*. 57, 10-18. Viitattu 16.1.2018. https://ac.els-cdn.com/S1054139X15001664/1-s2.0-S1054139X15001664-main.pdf?_tid=08768da2-fab8-11e7-bbf4-00000aab0f26&acdnat=1516105578_bd36b7ebc9362a26ea825d615199ab86

Facebook -verkkosivut. 2017. Viitattu 7.9.2017. www.facebook.com

Forss, M. 2014. Fobban sosiaalisen median selviytymisopas. Helsinki. Crime Time.

Forss, M. 2013. Nettipoliisi ja nuoret sosiaalisessa mediassa. Teoksessa *Lapset netissä – Puheenvuoroja lasten ja nuorten netinkäytöstä ja riskeistä*. 60-66. Toim. Kupiainen, R., Kotilainen, S., Nikunen, K. & Suoninen, A. Mediakasvatusseura. Viitattu 8.9.2017. <http://www.mediakasvatus.fi/files/ISBN978-952-67693-3-2.pdf>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. Porvoo. Bookwell Oy.

Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2008. Tilastolliset menetelmät. Helsinki. WSOY Oppimateriaalit Oy.

Huhtala, N. 2013. Verkkokiusaaminen lasten ja nuorten nettimaailman haasteena. Teoksessa *Lapset netissä - Puheenvuoroja lasten ja nuorten netin käytöstä ja riskeistä*. 44-53. Toim. Kupiainen, R., Kotilainen, S., Nikunen, K. & Suoninen A. Mediakasvatusseura. Viitattu 7.9.2017. <http://www.mediakasvatus.fi/files/ISBN978-952-67693-3-2.pdf>

Juvonen, J & Gross, E. 2008. Extending the School Grounds? – Bullying Experiences in Cyperspace. *Journal of School Health*, 78, 9, 496-505. Viitattu 6.9.2017. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1746-1561.2008.00335.x/epdf>

Kaplan, A. M. & Haenlein, M. 2010. Users of the world, unite! The Challenges and Opportunities of Social Media. *Business of Horizons*, 53, 59-68. Viitattu 19.9.2017. <https://www.slideshare.net/escpexchange/kaplan-haenlein-users-of-the-world-unite-the-challenges-and-opportunities-of-social-media>

Koponen, T. 2017. Sosioekonomisten tekijöiden ja kyberkiusaamisen yhteys 8.-9.-luokkalaisten oireiluun. Pro gradu -tutkielma. Hoitotieteen laitos. Tampereen yliopisto. Viitattu 7.3.2018. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/101402/GRADU-1496925807.pdf?sequence=1>

Kowalski, R., Limber, S. & Agatston, P. 2008. *Cyber bullying: Bullying in the Digital Age*. Oxford. Blackwell Publishing.

L 13.12.2013/879. Rikoslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 5.9.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L24>

L 21.4.1995/578. Rikoslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.9.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L24>

Lindfors, P., Kaltiala-Heino, R. & Rimpelä, A. 2012. Cyberbullying among Finnish adolescents – a population-based study. *BMC Public health*, 12. Viitattu 16.1.2018. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3585473/pdf/1471-2458-12-1027.pdf>

Menetelmäopetuksen tietovaranto. 2004. KvantiMOTV. Ristiintaulukointi. Viitattu 11.4.2018. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/ristiintaulukointi/ristiintaulukointi.html>

MLL. 2018. Mediakasvatus tukioppilastoiminnassa. Viitattu 27.4.2018. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/tukioppilastointa/mediakasvatus-tukioppilastoiminnassa/>

MLL. 2017 a. Lapset ensin. Nettikiusaaminen. Viitattu 23.5.2017. <https://www.mll.fi/kasvattajille/kiusaamisen-ehkaiseminen/nettikiusaaminen/>

MLL. 2017 b. Nettikiusaaminen. Viitattu 22.9.2017. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapset-ja-media/nettikiusaaminen/>

Mäntylä, N., Kivelä, J., Ollila, S. & Perttola, L. 2013. Pelastakaa koulukiusattu! – koulun vastuu, puuttumisen muodot ja ongelmat oikeudellisessa tarkastelussa. *Kunnallisan alan kehittämässätiö*. Sastamala. Vammalan Kirjapaino Oy. Viitattu 7.9.2017. <http://www.kaks.fi/sites/default/files/Tutkimusjulkaisu%2070.pdf>

Mäntymäki, M. 2012. Lapset ja nuoret sosiaalisessa mediassa. Teoksessa *Tykkää tästä! Opettajan ammattietikka sosiaalisen median ajassa*. 9-21. Toim. Niemi, H. & Sarras, R. Juva. Bookwell Oy.

Nuutila, A-M. & Majanen, M. 2013. RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikkokset. Teoksessa *Rikosoikeus*. 632-680. Toim. Lappi-Seppälä, T., Hakamies, K., Koskinen, P., Majanen, M., Melander, S., Nuotio, K., Nuutila, A-M., Ojala, T. & Rautio, I. Helsinki. Sanoma Pro Oy.

Perren, S., Dooley, J., Shaw, T. & Cross, D. 2010. Bullying in school and cyberspace: Associations with depressive symptoms in Swiss and Australian adolescents. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*. BioMed Central. Viitattu 6.9.2017. <https://capmh.biomedcentral.com/articles/10.1186/1753-2000-4-28>

Rice, E., Petering, R., Rhoades, H., Winetrobe, H., Goldbach, J., Plant, A., Montoya, J. & Kordic, T. 2015. Cyberbullying Perpetration and Victimization Among Middle-School Students. *American Journal of Public Health*. 105, 3, 66-72. Viitattu 17.1.2017. <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.puv.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=d233c269-5d13-4140-8218-440a6c76d770%40pdc-v-sessmgr01>

Salokoski, T. & Mustonen, A. 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin – katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja – sääntelyn käytäntöihin. Mediakasvatusseura. Viitattu 5.9.2017. <http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>

Screentime -verkkosivut. 2018. Viitattu 27.4.2018. <https://screentime-labs.com/mission/>

Sourander, A., Gyllenberg, D., Brunstein Klomek, A., Sillanmäki, L., Ilola, A-M. & Kumpulainen, K. 2016. Association of Bullying Behavior at 8 Years of Age and Use of Specialized Services for Psychiatric Disorders by 29 Years of Age. The JAMA Network. Viitattu 6.9.2017. <http://jamanetwork.com/journals/jama-psychiatry/fullarticle/2472952>

Tokunaga, R. 2010. Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior*, 26, 277-287. Viitattu 15.9.2017. http://ac.els-cdn.com/S074756320900185X/1-s2.0-S074756320900185X-main.pdf?_tid=705a6d5c-99e8-11e7-976f-00000aab0f27&acdnat=1505461105_505e6e117929e311a8d5dc55bb8fd674

Väestöliitto 2017. Kiusaaminen. Viitattu 14.9.2017. <http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/mina-ja-muut/kiusaaminen/>

WhatsApp -verkkosivut. 2017. Viitattu 7.9.2017. <https://www.whatsapp.com>

Weissenfelt, J. 2016. SoMe ja nuoret 2016 – kyselytutkimus nuorten sosiaalisen median käytöstä. Ebrand Suomi Oy. Viitattu 7.9.2017. www.ebrand.fi/somejanuoret2016/

Wolke, D., Lee, K. & Guy A. 2017. Cyberbullying: storm in a teacup? *European Child & Adolescent Psychiatry*. 26, 8, 899-908.

Wong, R., Cheung, C. & Xiao, B. 2018. Does gender matter in cyberbullying perpetration? An empirical investigation. *Computers in Human Behavior*. 79, 247-257. Viitattu 17.1.2018. https://ac.els-cdn.com/S0747563217305952/1-s2.0-S0747563217305952-main.pdf?_tid=20c0e702-fb78-11e7-a6c0-00000aacb362&acdnat=1516188082_a4813aaf52c192023b2614ec75817f4c

Young, R., Subramanian, R., Miles, S., Hinnant, A. & Andsager, J. L. 2016. Social Representation of Cyberbullying And Adolescent Suicide: A Mixed-Method Analysis of New Stories. Viitattu 22.9.2017. <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10410236.2016.1214214>

LIITE 1

SAATEKIRJE

Moi 8.-luokkalaiset!

Opiskelemme sairaanhoitajiksi Vaasan ammattikorkeakoulussa. Tutkimme opin-
näytetyössämme nettikiusaamista 8.-luokkalaisten keskuudessa.

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa nettikiusaamisen yleisyyttä, sen muotoja
ja siihen puuttumista.

Pyydämme Teitä vastaamaan kyselylomakkeen kysymyksiin ja väittämiin rehelli-
sesti. Vastauksenne ovat tärkeä osa tutkimustamme ja niistä saadaan hyödyllistä
tietoa nettikiusaamisesta.

Osallistuminen on vapaaehtoista ja se tapahtuu nimettömänä. Kyselylomakkeet kä-
sitellään luottamuksellisesti. Vastattuanne kyselyyn, lomakkeet laitetaan suljettuun
kirjekuoreen. Näin haluamme varmistaa, että lomakkeet päätyvät vain meidän luet-
taviksi. Kun olemme analysoineet vastauksenne, hävitämme kyselylomakkeet asi-
anmukaisesti. Emme nosta yksittäisen kyselylomakkeen vastauksia esille, vaan kä-
sittelemme kaikki vastaukset yhtenä isona joukkona.

Kiitos vastauksistanne!

Ystävällisin terveisin,

Sairaanhoitajaopiskelijat Alisa Nauha ja Jasmiina Käkelä/VAMK

Opinnäytetyön ohjaaja: Lehtori Ritva Alaniemi/VAMK

LIITE 2

NETTIKIUSAAMISKYSELY

Vastaa kysymyksiin ja väittämiin kohdissa 1-13 merkitsemällä rasti ruutuun. Kysymyksiin 14-16 voit vastata omin sanoin.

1. Sukupuoli

- tyttö
 poika

2. Käytän nettiä ja sosiaalista mediaa...

- 0-2 tuntia
 2-4 tuntia
 4-6 tuntia
 yli 6 tuntia   ...vuorokaudessa.

3. Onko sinua kiusattu netissä?

- kyllä
 ei

4. Oletko kiusannut netissä?

- kyllä
 ei

LIITE 2

5. Kuinka usein koet/näet kiusaamista netissä?

- en koskaan
- harvoin
- silloin tällöin
- joka päivä

6. Missä sovelluksissa ja nettisivuilla olet kokenut/nähnyt kiusaamista?

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

☐	en missään	☐	Facebook
☐	Snapchat	☐	Periscope
☐	WhatsApp	☐	Instagram
☐	Ask.fm	☐	YouTube
- joku muu, mikä? _____

7. Millaista nettikiusaamista olet kokenut/nähnyt?

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

- pilkkaavaa/ilkeää kommentointia
- juorujen levittämistä
- valokuvien muokkaamista ja levittämistä
- salakuvaamista
- sosiaalisen median ryhmien ulkopuolelle jättämistä
- salakuuntelua
- uhkailua
- jotain muuta, mitä? _____

LIITE 2

8. Milloin nettikiusaamista tapahtuu?

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon

- aamulla ennen koulua
- koulupäivän aikana
- iltapäivällä/illalla
- yöllä

9. Jos olet kokenut/nähty netikiusaamista, onko kiusaaja yleensä...

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

- tuntematon
- tuttu koulusta
- tuttu omalta luokalta
- tuttu jostain muualta, mistä? _____

10. Kerrotko nettikiusaamisesta aikuiselle?

- kyllä
- ei

11. Kenelle kerrot/olet kertonut nettikiusaamisesta?

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

☐	vanhemmille	☐	sisaruksille
☐	opettajille	☐	poliisille
☐	kavereille	☐	en kenellekään
☐	jollekin muulle, kenelle? _____		

LIITE 2

12. Onko nettikiusaamiseen puututtu?

- kyllä
 ei

13. Kuka nettikiusaamiseen on puuttunut?

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

- vanhempi
 opettaja
 kaveri
 poliisi
 joku muu, kuka? _____

14. Miten nettikiusaamiseen on puututtu?

---

15. Mitä tunteita nettikiusaaminen sinussa herättää?

---

16. Onko vielä jotain, mitä haluat tuoda esille nettikiusaamisesta?

KIITOS VASTAUKSESTASI!

LIITE 3

WILMA-VIESTI VANHEMMILLE

Arvoisat 8.-luokkalaisten vanhemmat,

Olemme kaksi sairaanhoitajaopiskelijaa Vaasan ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyön nettikiusaamisesta 8.-luokkalaisten keskuudessa ja olemme tehneet kyselyn siihen liittyen.

Sosiaalisen median ja internetin käytön lisääntyä nettikiusaaminen lisääntyy ja haluamme saada tietoa ilmiön yleisyydestä tänä päivänä.

Tutkimuskysymyksiämme ovat:

1. Kuinka yleistä nettikiusaaminen on 8.-luokkalaisten keskuudessa?
2. Missä ja miten nettikiusaamista tapahtuu?
3. Millaisia sukupuolten välisiä eroja nettikiusaamisessa esiintyy?
4. Miten nettikiusaamiseen on puututtu ja kuka siihen on puuttunut?

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja kyselyyn vastataan nimettömänä. Mikäli ette halua, että lapsenne osallistuu siihen, ilmoittakaa asiasta rehtorille.

Terveisin Alisa Nauha ja Jasmiina Käkelä/ VAMK

LIITE 4

TIEDONHAKUTAULUKKO

Tietokanta	Hakusanat	Rajaukset	Osumien määrä	Käytettyjen julkaisujen määrä
PubMed	”bullying” AND ”cyberbullying”	10 years	323	1
PubMed	”cyberbullying”	10 years, Child: birth-18 years, free full text	40	1
Chinal	”cyberbullying”	2011-2018, Adolescent: 13-18 years, Full text, PDF	13	0
Chinal	”cyberbullying” AND ”bullying” AND ”social media”	2012-2017	21	1
Medic	”kyberkiusaa*”	2008-2018	1	1

LIITE 5

INDUKTIIVINEN SISÄLLÖNANALYYSI

Miten nettikiusaamiseen on puututtu?

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
kuraattorille puhumalla opettajalle laitettu viestiä opettaja puuttunut juttelemalla opettaja jutellut kiusaajalle ja hänen vanhemmalleen	yhteydenotto koulun henkilökuntaan ja kouluhenkilökunnan puuttuminen kiusaamiseen	Nettikiusaamiseen puuttuminen
vanhempi puhunut kiusaajan vanhemmille kiusaajan vanhempi kieltänyt kiusaajan puhelimen käytön	vanhemmat puuttuneet kiusaamiseen eri tavoin	
kaveri kertonut kiusatun puolesta opettajalle tai terveydenhoitajalle kaveri puolustanut ja käskenyt kiusaajaa lopettaa	kaveri puolustanut kiusattua tai kertonut kiusatun puolesta aikuiselle	

itse puuttunut ja käskenyt kiusaajaa lopettamaan	itse puuttunut	
kiusaaminen sovittu puhumalla		
estänyt itse kiusaajan nettissä		
Nuorille kerrottu, miten käyttää nettiä oikein.	Netinkäytön opettaminen	

Mitä tunteita nettikiusaaminen sinussa herättää?

Alaluokka	Yläluokka	Päälouokka
ei herätä tunteita	välipitämättömyys	Nettikiusaamisen herättämät tunteet
vähättely		
vitsailu		
ahdistus	negatiiviset tunteet	
ärsytys		
viha		
suru		
kiusaamiseen puuttumisen tärkeää	aiheen kokeminen tärkeänä	
aihe tärkeä		